

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak: Helyben: 1/4 évre 3 kor.
Egészévre 12 kor; Vidéken: 1/4 évre 5 kor;
Egészévre 20 kor. Egyes szám ára 4 fillér.

Felelős szerkesztő:
Harsányi Sándor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Csapó-utca 9. sz.
Telefon: 275.
Kéziratok nem adatnak vissza.

A közoktatás államosítása.

A „Szabadság” számára írta:

Ballagi Géza dr.

orsz. képviselő.

Budapest, május 16.

Ha valahol, úgy Magyarországon nagy kelendőse van a tartalom nélküli, üres jelszavaknak. Kelet népe vagyunk. Fantáziánk annyira élénk, hogy sokszor elnyomja ítélőtehetségünket. Az ábrándok világában oly jól érezzük magunkat, hogy akányhányszor a hazaárulás, az istenkáromlás vádjával illetjük a józan gondolkodót, ki a gyakorlati élet követelményeivel számot vetve, megkísérli észre téríteni bennünket. Hiába, a jésta milien politikája soha és sehol sem volt és nem is lesz népszerű. A mit Boissier Cieeróról ír, hogy t. i. a pártok nem szeretik az effajta embereket, kik vonakodnak társul csatlakozni az ő kicsapongásaikhoz s kik az általános tulajdonságok közepette önérzetesen megmaradnak az igazi mérték határain belül: a mi viszonyainkra is bátran alkalmazható.

En azt tartom, hogy eszmények nélkül nincs igazi haladás s őszinte tisztelettel hajlom meg azok előtt,

kik a politikai eszmények kultuszában meritik ki erejüket és tehetségüket. A taktikájukat azonban csak akkor fogadom el, ha eszményeik megvalósításában a fokozatosság elvét követik s az egymásután nem tévesztik szem elől.

A közoktatás államosítása is a legnemesebb ideálok egyike; lényeges alapföltétele a nemzeti állam teljes kiépítésének. Megtagadnám a szabadelvűségemet, ha azt az elvet, hogy a közoktatás ügye állami ügy, kifogásolnám. En e tekintetben Macaulay-val a nagy angol történetíróval, a szabadelvű irány lelkes apostolával tartok, ki egész határozottsággal jelenti ki, hogy az ő erős meggyőződése szerint, „az államnak nemcsak joga, de kötelessége is a közoktatás ügyébe elhatározólag folytani be. Ebben a meggyőződésében — írja Macaulay — valamennyi nagy törvényhozó, valamennyi nagy államférfi, valamennyi nagy politikai gondolkodó nézetei megerősítettek. Ezt a nézetet vallják a polgári és lelkiismereti szabadság legnagyobb előharcosai mind az ó-, mind az új világban s nem habozom kimondani, hogy ki sem ragaszkodik oly melegen az állami beavatkozás tanához,

mint azok, kiket Anglia nonkonformista protestánsai leginkább tisztelnek.

Az iskolák fokozatos államosítása évtizedek óta folyik a nyugot-európai államokban. Franciaországban például az állami közoktatásügyi költségvetés ötven év alatt megharminczhatszorosodott; Angolországban pedig hatvan év alatt megnegyvenszereződött.

A kultur-államok példáját természetesen mi is követjük. Mint mindenben, úgy ebben a tekintetben is igyekszünk velök a versenyt fölvenni, a mit mutat az, hogy míg 1868-ban, az első alkotmányos költségvetésben a vallás- és közoktatásügyi szükségletek fedezésére alig irányoztunk elő többet egy millió forintnál, az 1902-iki költségvetésben a vallás- és közoktatásügyi tárcza rendes és átmeneti kiadásai, valamint beruházási kerek összegben 47 millió koronát tesznek ki.

Az iskoláknak a szó igaz értelmében vett államosítása nálunk 1868-ban vette kezdetét. De e tekintetben még mindig igen messze vagyunk a művelt Nyugattól. Egy tiz év előtti kimutatás került a kezembe, melyszerint az összes állami

A „Szabadság” tárczája.

Megtisztult szivek.

— A „Szabadság” eredeti tárczája. —

Írta: **Koncz Ákos.**

Künn csapkodott az ólmos eső s az utcák vízesek voltak; itt ott lehetett látni egy elkésett varróleányt, ki sietve ment haza napi munkája után.

A gázlámpák fénye alig tudott átörni a vastag ködrétegen és Ella, ki az ablaknál állt, alig volt képes felismerni azokat a megszokott alakokat, kik hosszú időközökben az ablak alatt elhaladtak.

A szemközt levő nagy sárga házban sötétek voltak az ablakok s csak a legvégsőben derengett egy kis halvány világosság, mely keskeny esikot vetett a havas utcára. Ella kíváncsian figyelte az ablakot, mert a titkár, ki ebben a házban lakott Budapestre utazott s ilyenkor Nelly mindig az édes anyjához ment éjszakára. Női természetében rejlett tehát a kíváncsiság megtudni azt, hogy mi tartja ott-hon Nellit és éppen azért foglalt figyelő állást a sötét szoba ablakánál, hogy megtudja ezen szokatlan dolog nyitját.

A kíváncsiság úgy hevíté, izgatottá tette és úgy érezte, hogy ez a kémkedés talán nem is egészen szép dolog tőle. Később azonban kivetette ezt a gondolatot fejből és várta a továbbiakat.

Ugy egy félóra múlva egy köpenybe burkolt alak állt meg a sárga ház kapuja előtt és előbb gondosan körülnézve, hirtelen megnyomta a villamos csengőt. E pillanatban a halvány fénysáv eltűnt az ablakból s pár perc múlva az ismeretlen a megnyitott kapun besurrant.

Ella a belépőben Nadaby Laczit ismerte fel, az ő vőlegényét, ki még néhány percczel előtte szerelemről, hűségről és több offélékről beszélt.

Ne csodálkozzunk tehát, ha rettentő kétség szállta meg a szívet. Mit kereshet Nadaby László, az ő vőlegénye éjnek idején Csohádyéknál, főleg mikor a titkár nincs otthon? Vagy talán nem is Laczi van ott, hiszen százszor, meg ezer-szer megfogadta, hogy nem megy ahhoz a házhoz és még tekintetét is kerülni fogja annak az asszonynak, ki annyira örül a férfiak léha udvarlásának. Vagy talán Laczi is olyan, mint a többi férfi, kik még házasságuk előtt is tiltott szerelem után futkosnak, ahelyett, hogy szét-

szaggatnák ifju koruk könyelműen kötött viszonyait.

Feje nehéz volt ezektől a bántó gondolatoktól és kétségektől. . . Lefeküdt, de éjszakája nyugtalan volt, s mikor felriadt lázas álmából egy hang mindig azt sugta neki, hogy odaát a sárga házban most róla beszélnek. . .

És nem csalódott. . . Az esteli látogató csakugyan Nadaby László volt, ki már néhány hó óta udvarolt a szép titkár-nénak. A bizalmasabb együttlétre azonban csak most nyílt alkalom, midőn Csohády hivatalos ügyben elutazott. Nelly talált utat és módot arra, hogy férje elutaztáru Nadabyt értesítette, ki sietett a szép asszony óhajlásának eleget tenni.

A cselédek a színházban voltak és így Laczi nem félhetett semmitől. Nelly nyitotta ki neki a kaput s midőn azt gondosan bereteszelte, besietett a pazarfényű budoárba. Laczi csakhamar úgy érezte magát, mintha éppen csak neki készítettek volna azt a kis fészket és vágyó, szerelmes szemekkel nézte Nellyt, ki a csészébe párolgó teát töltögetett.

Majd leültek egymással szemközt és Nelly faggatni kezdte udvarlóját.

— Amint hallom maga legközelebb

rendes kiadásokból közművelődési ezélokra Ausztria 2.29, Hollandia 3.16, Poroszország 4.36, Svédország 13.14, Svájc 18.76 s ezekkel szemben Magyarország csak 1.86 %-ot költ.

Meggyőződésem teljes erejével tiltakozom az ellen a botor felfogás ellen, hogy a felekezeti jogakadémiai, gimnáziumok és népiskolák támogatása nem egyeztethető össze a szabadelvűséggel. Annak a nemzeti államnak a keretében, melynek a szabadelvű irányú produktuma, miért ne foglalhatnának helyet a felekezeti iskolák? A nemzeti állam lételének, fejlődésének alapföltétele a társadalom egysége. Ha a felekezeti iskolák ezt nem zavarják meg, sőt közreműködnek a társadalmi egység megszilárdításában: az államfejlődés szempontjából kifogás alá nem eshetnek. Veszedelmesebbé csak akkor válnának, ha akár vallási, akár nemzetiségi tekintetben nem alkalmazkodnának a nemzeti állam követelményeihez s ha a vallási türelmetlenség és kizárólagosság és a nemzetiségi állambontó törekvések fészkelnék be magukat falaik közé. Ebben az esetben természetesen kiméletlenül elpusztítandók.

Addig azonban, míg az államosítás ideje el nem érkezik, az állam részéről rettenetes könnyelműség és rövidlátás lenne olyan iskolákat, melyek becsülettel betöltik hivatásukat, megsemmisíteni csak azért, mert a nemzeti eszme mellett egy vagy más felekezet érdekeit is szolgálják. En, aki közvetlen tanúja voltam annak a nemes munkának, melyet ezek végeznek, míg egyrésztől bát-

ran kimerem emelni jelentőségüket az illető felekezetek belső missziójának ápolása tekintetében, másrésztől épp oly nyomatékosan hangsúlyozhatom a nemzetiközművelődésnek tett szolgálataik megbeesülhetetlen értékét. S a mikor ezt teszem: bizony egy perezig sem nyugtalanodom, hogy hátha evvel a nyilatkozattal szabadelvűségem esorbát szenvedett.

Hármas mizeriánk.

Közegészség, köztisztaság, közerkölcsiség.

Írta: Dr. Burger Péter

(A ezikkiró ur érdekes fejtegetéseivel nem mindenben értünk egyet, de a nagyon is közérdekű ezikkorozatot készséggel közöljük, annál az elvnel fogva, hogy a nyilvánosságot semmiféle vélemény elől nem zárjuk el — ha az a jogos kritika hangjának keretén belül mozog. Az alább következő ezikkorozatban pedig annyi a megszüvelendő, hogy nemesak a közönség, hanem — sőt különösképpen — Puky Gyula főispán ur b. figyelmébe ajánljuk. (A szerk.)

A köznek, társadalomnak e három legfőbb legfontosabb legaktuálisabb feladatáról a czimben feltüntetett hármasságokról kívánok ismét egyszer szólni; mert időnkint eltölt a vágy és sarkal az ezernyi hiány folytonos szemlélése a helyzet feltárása, megvilágítása.

Bár sajnálom, hogy mindeddig meghallgatásra nem találtam, hogy vigasztalan sivár törvényhatósági életünkben eddig szavaim elhangzottak fogékony talajra nem találva; de úgy gondolkozom, mint a szántóvető gazda ember: elvetem a magot minden kikeletkor; hiszen csak nem érheti mindenkor Isten csapása; néha többet néha kevesebbet mégis csak terem.

Most úgy látom jobb idöket élünk, jobb csillagok járnak, hátha némi figyel-

met tudok kelteni soraimmal és már a város szervezeti szabályzatának tervbe vett módosításánál foganatosítják legalább részben javaslataimat.

A három egy tétel szoros nexusánál fogva is a legfőbb, a többit uraló mintegy magába foglaló közegészségügygel kívánok először is behatóbban foglalkozni; a második kettővel mint ebből folyó annak kiegészítő és segítő eszközeivel rövidebben végezhetek. Mindaddig míg a közegészségügy autonóm feladata a törvényhatóságnak ipso-facto; de még akkor is ha valamikor államosítva lesz: önérdeünkben mindenkor legéberebb figyelmet, legnagyobb gondot kell ez ügyre fordítanunk.

De én most itt nem csak mert drága éntünk és szeretteink testi és lelki épségéről van szó; hanem azokból is, mert városunk sokat, igen sokat áldoz e czimben: tartom jogosnak és helyénvalónak a jóakaró kritikát és szükségesnek a helyesebb jobb irány ajánlását.

Az egészségügyet a modern irány két részre osztja, amint a létező betegek gyógyítását v. az egészségesek megóvását vagyis a ragályos és egyéb kórok fellépése és terjedésének meggátlását ezélozza.

Az első a tulajdonképeni szorosán vett orvosi teendő a gyógyítás (therapia) a másik a védekezés (profilaxis).

A közegészségügy mindkettőt kell, hogy egyenlően felkarolja, hogy egyenlő gond és figyelemben részesítse. E kettős feladatnak megfelelően kell városunkban is az alkalmazott egészségügyi személyzet munka-beosztásának történnie; mert csakis ennek mellőzését, nélkülözését okolom én az imitt-amott felhangzó és mutatkozó panaszok és hiányokért.

Szerintem ez elvnek vörös fonalként kell az egészségügyi szolgálat minden ágán végigvonulnia, hogy jót és üdvöset eredményezhessen, szerintem is buzgó, odadó tevékeny hivatalos orvosi kara városunknak. Továbbiakban én tehát e beosztást követve fogom a mai állapotok tarthatatlanságát bizonyítani és a szerintem helyesebb irányt feltüntetni.

házasodik. Ne tagadja hiszen ott van a jegygyűrű ujján. . . Sajnálom, hogy ezt nekem idegentől kellett megtudnom. Éppen azért kértem most magamhoz, hogy szemérem vessem hűtlenségét. Maga nagyon kedves ember — folytatá Nelly gunyosan. Hónapokon át udvarolt nekem esküdözött, hogy nélkülem nem élhet és ez alatt jegyet vált Halmos Ellával. Kazagnom kellene, ha nem bosszantana ez a dolog. De meggondoltam a dolgot és nem neheztelek. . . A világ már ugy is suttog a mi viszonyunkról, sőt azt hiszem, hogy férjem is gyanakszik. . . Ennek tehát meg kell nősnie. Ezzel rehabilitál engem és megnyugtatja férjemet. Mi jó barátságban maradunk, feltűnés nélkül találkozhatunk ezután is anélkül, hogy szóba hoznának egymással. . .

— Ez lehetetlen — felelte Nadaby. Nekünk szakítani kell. Ella végtelenül szeret engem és én megakarom érdemelni az ő tiszta szerelmét. Éppen azért jöttem ma el, hogy szóval mondjam el mindezt, mit írásban nem akartam elbeszélni. A mi utaink elválnak. . . Maga édes Nelly halad női kötelességeinek útján, én pedig egy új élethez kezdek. Jobb lesz így, mint vakon belerohanni a veszedelembe. Még most keserűség és szemrehányás nélkül gondolhatunk azon órákra, melyekben azt hittük, hogy a végzet egymás boldogítására vagy megrontására terem-

tett minket. Nem tagadom, miért tagadnám, hogy volt idő, midőn lázongó vérem epedett egy esőkja, egy ölelése után. Az alkalom azonban késett szerencsére és maga még mindig felemelt fővel nézhet a becsületes asszonyok szemébe. Azután gondolja meg, hogy Csohády becsületes ember, ki daczolt családjával, midőn magát, a szegény leányt szerelemből nőül vette. . . Engedjen meg, hogy ezeket szemébe mondok, de saját nyugalmaért tessen ezt. . . On elfelejt, hisz feledni könnyű. . . én pedig Ella mellett boldog leszek. . .

— Tehát visszautasít! Miért üldözött tehát hónapokon át vágyó, engem kereső szemével? Felkorbácsolta bennem suttogó vallomásaival a szenvedélyt s most hirtelen át csap az idealizmusba és megkéri annak a kis semmiségnek kezét, aki mellett én egy királynő vagyok.

— Ne bántsa Ellát — válaszolt ingerülten Nadaby, ő tiszta és nemes. Én szeretem őt és nőül veszem. És attól a pillanattól kezdve, midőn az oltár elé vezettem csak egy kép lesz a szívemben, az övé, ott más nem találhat helyet, mert egy Nadaby nem lesz beestelen soha.

Nelly ezen határozott szavak után felállott. Hosszu szöke haja leomlott vállaira és szemében felesillant az a fény, mely a férfi esztét megteveszti. . .

Odament Nadaby elé, ki gondolataiba

mélyedve belekábult a lámpa rózsaszín világába és puha, bársonyos kezét rátette a férfi vállára. Nadaby felrezzent az érintésre és a Nelly nedves szemébe tekintett. . . És az a nagy erős férfi, aki még pár perczel előbb jónak és becsületesnek érezte magát, a csabítóval szemben erőtlenné vált, mint a gyermek. A budóatban szépen nyíló pauróza illata, azok a kérő, epedő szemek meghódították és az Ella képe kiszorult szívéből. Elborult előtte a világ s csak az a szép, büne vágyó, szerelem után áhító asszony állt előtte aki kínálta esőkjait, forró ölelését. . .

Hazudtál Nadaby — zihálta Nelly — midőn azt mondtad, hogy nem szeretsz többé. . . Szeretsz és én is szeretlek örült szenvedéllyel s nem eresztelek el körömből. . . Nézz meg jól és hasonlits össze Ellával, mennyasszonyoddal és tudom, hogy én leszek a győztes. Igen, te az enyém vagy most is, az is maradsz. . . Mit bánom én a többit. . . Csapjon össze fölöttünk a szenvedélyek hulláma és én nem látom meg az angyalok könnyeit, kik egy beestelenné vált asszonyt siratnak.

Nadaby öntudatlanul vonta magához a szép asszonyt; elborítva esőkjaival selymes szöke haját, lázban égő ajkait, midőn e pillanatban odakünn az utcán, közvetlen az ablak alatt egy dördülés

Lássuk hogy oldja meg városunk ama kettős feladatát. Felépített és fenn-tart igen drága és diszes pavillon rendszerű közkórházat 1 fő, 3 osztály és 3 alorvossal. Tart városi főorvost 4 kerületi 1 trachoma és 1. vegyész orvost.

Ez a kar ugy számra, mint minőségére merem mondani elég tekintélyes, teljesen alkalmas ama nagy feladatok teljesítésére, ha helyes rendszerben kellő munkabeosztással működik.

I. A kórház. Legfőbb hibája, hogy főorvosa egyszersmint igazgatója is és így adminisztratív teendőket elvonják tulajdonképeni fontos teendőjétől az orvostól, mert mellesleg mondva az egyik és legfőbb osztályt is a belgyógyászatot is neki kell vezetnie.

A nagy költséggel fényvel és kényelemmel modern pavillon rendszerben épült kórháznak csupán három önálló osztálya van osztály orvossal az élén és három segéd orvosa. Mind e három osztály a belgyógyászati, sebészeti és bőr-bujakórosoké állandóan tulsufolva, a korszerű gyógyítás követelményeinek csak nehezen képesek ugy a hogy megfelelni.

Hogy ez így van és hogy ezért az orvosok nem okolhatók igen érthető, ha figyelembe vesszük a tulsufoltság mellett, hogy pl. a belgyógyászati osztályon egy teremben gümőkóros, orbánczos, hagymáz és, maláriás, vérhasban szenvedő stb. betegek apraja nagyja van elhelyezve v. a sebészeti osztályon egyteremben esontöréses, ficzamos, görvélyes, rákos stb. esetek sorakoznak egymás mellé. A bőr és bujakórosok osztályáról is ugyanazt mondhatnám de ezt részletezni tiltja a jó ízlés.

E bajokon kétségtelenül segíteni kell de nem a mai irányban és rendszerrel t. i. a meglevő osztályok dédelgetése, bővítése és fejlesztésével, hanem újabb osztályok felállításával.

Még ha a mai osztályok kibővítve klinikai tökélyre emelkednenek is, ez a közszükségletnek inkább kára mint hasznára lenne, mert tudva van, hogy a helynek kevesebb kihasználása által ez az ágyak és beteg-létszámának csak arány-

lag csekély, ki nem elégitő szaporításával járna: pedig ily rövid idő előtt nagy áldozatkészséggel épült közkórháznál nem szabad megtörténnie, hogy kórházi segélyre szorult, hely szűke miatt fel ne vétet-hessék.

Szerintem (és erre én évekkkel ezelőtt indítványt is terjesztettem a kórházi bizottság elé) ezen helyesen és alaposan csakis újabb osztályok felállítása segíthet, még pedig gyermek osztály, szem és fülbetegek osztályának felállítása és a ragályos betegek osztályának átalakítása, kihelyezése által külön elzárt udvarban.

Ezek létesítésével a kórház beteganyaga oly felosztást nyerne; mely egyrészt a betegek érdekében fekszik, másrészt a mai tulsufolt osztályok fölöslegének levezetésére is szolgálna.

Más tekintetben pedig ez újabb osztályok hatalmas alig nélkülözhető segéd-eszközei lennének a külső kórházon kívüli egészségügyi szolgálatnak és vele a közegészségügy másik részének az óvrendészetnek.

Rég hangoztatom, most is ismételnem kell, hogy míg a ragályos betegek elkülönítése, vagyontalanoknál kórházba internálással helyesen és teljesen kivihető nem lesz, addig sem a halandóság csökkentése, sem a járványok gyakori fellépése és elterjedésének meggátlása elérhetőek nem lesznek.

Míg több gyermekkel megáldott szülő kicsi 1-2 szobás lakásában kénytelen kezelteni ragályos beteg gyermekét, mely szobában nem egyszer műhelye is van, vagy melyben a piacra szánt élelmi és egyéb portékája is elhelyezést talál; nem lehetünk megkímélve egy-egy járvány nyomasztó fergetegétől, sem nem mellőzhetjük iskoláinknak gyakori bezárását végtelen nagy kárára közoktatásunknak.

Ugyanígy állunk a szemészeti és fülészeti osztályokkal szemben. Itélet napig fizethet a nemes város trachoma orvost; de a trachoma még csak terjedésében meggátolható sem, nem hogy következményeiben gyógyítható lenne kórházi ápolás nélkül.

hallatszott, majd utána egy jajkiáltás.

Nadaby egy szökéssel künn termett s felkapva felöltőjét kirohant az utcára. A midőn az összeverődött tömeg közzé lépett, egy halálsápadt nőt látott a nedves kövezeten feküdni. A mentőknek kevés dolgot akadt, mert a szerencsétlen pár pillanat mulva meghalt.

Azt mondták az emberek, hogy valami könnyelmű leány volt, ki megunta az életet, melyből nem tudott másképpen kiszabadulni. Nelly is olyanforma megjegyzéseket hallott az ablakon keresztül és arezába szökött a vér, midőn a szomszédasszony azt a megjegyzést tette, hogy minden beestelen nőnek ez a sorsa a világon.

Nelly sietve esukta be az ablakot, és gondolkodni kezdett. Végiggondolta a mai életét, melyen oly közel járt a bünhöz, a bukáshoz. Majd boszantotta a véletlen eset, mely terveit halomra döntötte. Egymás után szedte elő emlékeit, de lázongó vért nem tudta lecsendesíteni.

Másnap levelet irt Nadabynak, egy utolsó találkozásra kérve fel őt. . . Laczi azonban nem kívánta többé látni a szép asszonyt és egy udvarias levélben kimentette magát.

Mikor Nelly elolvasta a Nadaby válaszát, bezárkozott szobájába, hogy ne lássa senki szűgyenét és megalázott lelkét. Mikor aztán érezte egyedüllétét, ki-

tört belőle a nő büszkeség. Valóságosan tombolt haragjában s megesküdütt, hogy visszautasított szerelmét nem hagyja boszszulatlanul. Megmérgezem életüket — sutogá — és megmutatom, hogy Nadaby nemsokára koldulni fogja szerelmemet.

Amint így tervelt, temetési ének ütötte meg füleit. Kitekintett az utcára. Azt a szegény leányt temették, ki a mult éjjel emésztette el magát. Egy rozoga szekérre volt téve a gyalultatlan koporsó, melyet nem kísért senki, csak egy roskadozó öreg asszony. Nelly nézte, nézte hosszan, a temetést, míg csak az el nem tűnt az utca sarkon. Onkénytelenül imádkozni kezdett annak az ismeretlen szegény leánynak nyugalmaért.

A mint elvégezte imáját, úgy érezte, hogy tisztább lett a lelke. Valami csodálatosan jóleső érzés járta át a lelkét. . . Majd újra megeredtek könnyei s mikor kisírta magát, nem ismert volna senki a régi Nellyre. Annak a szerencsétlen áldozatnak kiomló vére az ő lelkét is megtisztította és visszaadta őt a becsületnek és erénynek.

Elmult lelkéből minden bántó érzés és mikor még egyszer kitekintve az utcára, az átellenben levő ablakban El-lát meglátta, amint völegényével beszélgetett, átok helyett áldást küldött azok felé, akik még remélni tudtak a boldogságban.

Vakok és süketnémák intézetét a jótékony társadalom állítson filléreiből a szerencsétleneknek; de a törvényhatóság kötelessége oda hatni, hogy sajnálatosan rossz statisztikánk e téren is javíttassék, hogy ne legyenek ne váljanak világtalanokká süketekké olyanok kik alkalmas gyógykezelés és ápolás által megmenthetők lennének.

Összegezve minden amellet szól, hogy ne a mai irányban, az egyes osztály-orvosok nemes és méltánylandó ambíciója szerinti kibővítése a meglevő osztályoknak; hanem fennvázolt új osztályok felállítása lehet csak a közel jövő elodázhatlan feladata;

A kórházon kívüli közegészségügyi szolgálatról ez ujság legközelebbi számában szölok.

Egy XVIII. századbeli debreczeni senator.

Baranyi Sámuel.*)

Irta: Zoltai Lajos.

Baranyi III. Mihály főbirónak Szilvási Zsuzsánnával kötött második házasságából 1705. július 19. született I. Sámuel. Tanult, eszes fő; kiválóan ügyes diplomata tehetség, amilyenre ama korban nagy szüksége volt a debreczeni republicanak. Sámuel is, miként István bátyja, gyorsan emelkedett a városi hivatalok lépcsőjén. Amde a szerenese mostohan bánt vele. Se örökölt, se szerzett vagyont nem tudta megtartani. Férfi kora delén adósságokba merült el és tönkre ment, mielőtt ő is beleülhetett volna szülővárosa főbirói székébe, melyre nem csupán családi tradíciók, de főként erősen kidomborodó egyéni jelességei ajánlották.

Közpályáját 1733-ban vice-notariatussággal kezdette. Majd 1737-től fogva 1759-ig megszakítás nélkül senator. E mellet akkori szokás szerint ő is volt nyomdai és építési felügyelő, házi- és adópénztárnok, városgazda s több efféle officiumot viselő. Váradot megyegyűlésekért, Kassát a szepesi kamaráért, Posont, Béceset tárnokszéki ülésekért, fontos városi ügyes-bajos dolgokért, — különösen pedig a vallásszabadságon ejtett sérelmek orvoslásáért számtalanszor megjárta.

E kiküldetésekről a tanácshoz írott levelei közül sok megmaradt. Minden levél tanuskodik, milyen hűséggel, körültekintéssel, mennyi testi-lelki tördéssel teljesítette ő ezeket a néha nagyon is kényes természetű megbízatásokat, amelyekben rendszerint az ilyen dolgokra hasonlóképen rátermett Herczeg János és Forró István senator uramék valának segítőtársai.

Ezek a levelek, bár az óvatos deputatusok nem biztak mindenféle dolgot a toll hegyére s inkább mikor hazajöttek élőszóval referáltak a bécsi—posonyi ut legbizalmasabb természetű részleteiről, — mégis sok beces, épen ugy érdekes adatot tartalmaznak a kor szereplői és gondolkozása felől. Némely levelei például azt a bizalmatlan, gyanakodó, hideg hangulatot festik, amely az eretnek Debreczen iránt Mária Theresia korában az udvarnál és az udvarhoz legközelebb álló körökben uralkodott.

Valamely audentia alkalmával maga a királynő is feltárta érzelmeit s érthető módon adott kifejezést Debreczenről táp-

*) E cikket a szerző „A váradai Baranyi család debreczeni ágai” című terjedelmes családi monográfiájából bocsátotta rendelkezésünkre. A monográfia őszszel nyomtatásban is megfog jelenni.

lált vélekedésének. Elképzelhetni, milyen megdöbbenéssel töltötte el a debreczeniek a trónról elhangzott eme nyilatkozat! Epen Bécsben lévő követeknek, nem különben a szinte félve értesített magistratusnak bizony nehéz gondot okozott: miképen oszlassák el az illoyalítás, sőt a titkos hazaárulás gyanuját, aminek pedig a haereticus Debreczennel szemben semmi alapja nem volt. Hiszen e város közönsége Mária Theresia hosszú ország-lása alatt sok ízben fényes jelét adta hűségének s egyformán áldozott a királynőért vitam, sangviem et avenam. De hát a koronának épen legbuzgóbb tanácsadói gondolkozának úgy, hogy az „igaz katolikus előtt a protestantizmus olyan gonoszság, mint az istenkáromlás, lopás, utonálló rablás és más effélék.

Aligha ismeretes Debreczen történelmének az imént említett epizódja. Tiszta világitásban én sem állithatom; hanem amint Baranyi Sámuel és Herczeg János levelei följegyeztek róla, — nyilvánosságra hozom. Követeink legelőször 1749. július 31. Posonból írott levelökben említik ezt a dolgot. „Bécsben — írják — igen rossz planumot csináltak volt ki felőlünk, melyről odahaza szóval relatiót teszünk; másképen úgy értettük, az Urnak Biró Urnak megirattattott.” Tíz nappal később Aug. 10. ugyancsak Posonból már bővebben is írnak felőle. „A minémü rossz hírről az elmúlt postán irtunk vala, ha hogy ez Urnak Biró Urnak még eddig meg nem irták volna (mert mások által akartuk, hogy elsőb a N. Tanácsnak tudtára essék) ez: Hogy midőn Urainkat (a sérelmek orvoslását kérő protestans világi urakat értik felséges asszonyunk audentiara admittalta, azt vetette szemükre, hogy idegen Potentiákhoz recurrálnak, kik midőn magukat mentették volna Ő Felsége azt mondotta, de nemesak, hanem tumultust is akarnak oda leindítani. Az Uraink azon nagyon megháborodtak. Instáltak Ő Felségének, méltóztassék megjelenteni, kik lehetnének azok? S Ő Felsége azt felelte: a debreczeniek; de megmondgyátok nekik: azt ne tegyék! Arra nézve, hogy értekezessünk az Urakkal, holnap Bécsbe szándékozunk. Méltóságos Cancellarius urnál is fogunk udvarolni s instalni, hogy az ilyen helytelen bal híreknek ne adgyanak hitelt.” — Aug. 13-án már Bécsből jelentik: „Meghallván a felőlünk való rossz hírt 11. ma labentis mensis Bécsbe feljöttünk, hogy itt az Uraktul is tudakozdgyunk, amint hogy másnap valánk az Uraknál. Megbeszéllették, mint jártak Ő Felségénél az audentian, hogy szemekre vetette azt, hogy idegen Potentiákhoz folyamodnak, holott az Ő Felsége kegyelmessége senki előtt nincsen elzárva, bezárva s köszönnék a győriek is annak, mert eddig jobban volnának. Mentették magukat (t. i. az uraink) hogy mind Ő Felsége diésőséges emlékezetű Attya idejében voltak efféle dologban, de soha egy külsőhöz sem folyamodtak. Akkor hozta elő Ő Felsége, hogy még motuszt is akarnának oda leindítani. Tudakozván, kik volnának azok, úgy felelt Ő Felsége, hogy a debreczeniek. De minthogy egyszersmind (igy) esett a dolog, az Urak sem tudhatyák, az idegen Potentiákhoz való recursust, vagy a támadható motust ejtette (értette)-é Ő Felsége mi reánk.” — Követeink a protestans világi urak tanácsára a cancellariusnál nem hozták elő ezt a felette kellemetlen ügyet. A cancellarius is hallgatott róla s jó kedvvel — mintha mi sem történt volna — beszélgetett a debreczeniekkel sok más dolog felől.

Baranyiék megmaradt leveleinek nagyobb része az egymást érő vallási és iskolai gravamenekre, a hazai protestantizmus érdekeit kétségtelenül szolgáló városi nyomdára vonatkoznak, amelyet a helytartótanács elébb azon ürügy alatt akart eltörölni, mert a városnak anyagiilag semmit sem jövedelmez, sőt reá kell fizetni. Mikor pedig az ellenkezőt bebizonyította a városi tanács; leplezetlenül előállott a helytartó tanács: miért nézi ellenszenyvel ez ősi nyomda működését? Mert dogmatikus tartalmu könyveket is nyomtat. Végre is Debreczen nem engedte elköttyavetyéltetni a nyomdáját.

Ugyanazon levelekből látjuk azt is, hogy Mária Theresia korában is csak úgy forgott a kerék, ha kenegették. A befolyásos nagy urak majdnem kivétel nélkül szivesebben hallgattak kérő szóra, ha ajándékokkal puhitgatták őket. Baranyi Sámuel is a reabizott városi érdekek védelme, előmenetele végett számlálatlan mennyiségű szappant, szalonnát, dohányt, már akkor is kedvelt debreczeni specialitásokat, — meg esengő aranyat osztogatott minden bécsi, posoni utjánál illendő discretioban a méltóságok között. Olyik néha gyöngéd czélzást is tett jó vadászó agárra, szép hátas paripára, igérvén így jó akaratját. És a következő alkalommal Baranyi Sámuel nem is mulatta el az óhajítás teljesítését.

Baranyi Sámuelre és testvéreire apjoknak 1735-ben történt halála után egyebek között a piacz-utczai Vigkedvü-féle kisebbik ház is rájuk maradt. Az örökösök 1740. május 17-én megosztottak ezen általuk 4800 magyar forintba becsült házon; illetőleg $\frac{1}{7}$ -ed rész betudásával eladták azt 4100 frtért Mária testvéröknek és Comáromi József sógoruknak.**)

Baranyi Sámuel ekkor kiköltözvén az apai házból, a Csapó-Nyomató (akkor Karanesi-köz) sarkán lévő derék kőházat vásárolta meg 2800 m. frton Szőke Mihály örökösétől. Kezdetben szőlőket is szerzett a Téglás kertben. Szorgalmasan gazdálkodott 20—30 nyilas béres és jókora nagyságu ház utáni földön. Hegyi szőlője is van. Mégis a kollégiumtul és másunnan felszedett adósságaibul sehogysen tudott kifésleni. Hitelezői 1756-ban házáat exequaltatták. 1759. végén már kénytelen volt a tanácsnokságról lemondani. Népes családjával együtt ekkor Szegedre költözött, ahol a sóhivatalnál kapott ellenőri állást, hihetőleg posonyi pártfogóinak közbenjárására. Ezután nem sokáig élt. Mert már 1766. ápril 15-én ezt olvassuk a debreczeni ev. ref. egyház legrégebbi jegyzőkönyvében:

„Tekintetes Kutas Juliánna T. Baranyi Sámuel Uram feleségének és árváinak feleségelésére 20 frtot adjon perceptor Uram.”

Az eklklésia 1778-ig minden évben segítette ily módon Baranyi Sámuel „miserabilis” állapotban élő özvegyét, hol az egyházi pénztárból, hol a Kenessey fundatióból. A szegény nyomorgó özvegyet Kutas Juliánának hívták, aki vagy testvére, vagy közeli rokona volt Baranyi (I.) István feleségének nagygyőri Kutas Zsófiának.

Baranyi Sámuelnek kilencz gyermeke volt; de csak hárman értek felnőtt kort, u. m. Mária (szül. 1737.), akit Jablonczai Pethes János szoboszlói vice notárius vett feleségül 1768. okt. 12. továbbá Zsuzsánna (sz. 1749.) és (II.) Sámuel (szül. 1751.) E két utóbbi további sorsa felől adatokkal nem rendelkezem.

** Ma e helyen a posta-, táviró és telefon hivatal van.

Az 1770-ben készült összeírás (conscriptioes animorum) özv. Baranyi Sámuelné családjában egy férfi családtagot is említ. Hihetőleg az ifjabb Sámuelről van szó.

Apja egyike volt a maga korában Debreczen legderekkabb senatorának. Városának, hitfelekezetének sok jó szolgálatot tett. Talán épen ezekre volt tekintettel az ev. ref. consistorium, mikor balsorstul üldözött özvegyét amaz idők igényeihez és körülményeihez képest tisztességes kegydíjban részesítette.

Az érdemes, hű tisztviselő emlékét őrizzük kegyelettel!

Ügyvédek, orvosok és kereskedők adója.

Debreczen adóarányosítása.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, május 17.

Az újságolvasó közönség tájékozva van arról az adóarányosítási munkáról, a mi hetek óta folyik a debreczeni ipartestületben. Olyan üdvös reform ez az adófizetés terén, a mi egyszersmindkorra utját szegi az időpocsékolással járó felszólamlásoknak, a mi igazságosan osztja meg a terhet.

Az általános új adóreform — tudvalevőleg a *contingentálási, arányosítási* kules alapján létesülne nálunk is, amint-hogy ez a nyugati államokban történt. A pénzügyminiszterium körrendeletileg hívta fel vidéki igazgatóságait, hogy saját hatáskörében s a területükön levő testületeknél minden lehető követnek el arra nézve, hogy az adóreform lépesője, az *arányosítás* mennél rövidebb időn belül végbemehessen. Ez volna egyetlen expediens az adóreform utjának elegyengetésére, s a vidék nagyobb városainak fele már rendezte a III. osztályu kereseti adó arányosítását.

Debreczenbe is megérkezett a fenti rendelet. Faust Elek pénzügyigazgató még ez év január havában átiratilag kereste meg ez ügyben az *ügyvédi, közjegyzői, ipar- és kereskedelmi kamarákat, a Kereskedő Társulatot és ipartestületet*, szóval mindazon hivatali karokat, melyeknek tagjai az arányosítás alá eső III. osztályu kereseti adó fizetésére kötelesek. Tudjuk, hogy a felhívásnak eddig csak az *ipartestület* tett és tesz eleget, s azt is tudjuk, hogy az iparosok körében mily nagy örömet okozott az arányosítás, mely a legszebb rendben történt közöttük. A többi, fent hivatkozott testületek mindmáig hallgatnak, elutasító feleletet ugyan nem adtak, a felhívást sem tették bizonyára válasz nélkül ad acta, de bizonyos, hogy érdemlegesen eddig mitsem tettek.

Pedig különösen az *orvosok és ügyvédek* körében szinte kiáltó aránytalanság uralkodik ma a kereseti adó tekintetében. Az illetékes közeg alig győzi felszámolásba venni a rengeteg panaszt, mely hozzá érkezik s melyet más mód hiányában legfőlebb bizalmasan s esetről-esetre nyert meggyőztetés útján orvosolhat. Ily körülmények között már az

1902—1904-iki adókiivetési ciklusban aligha tehet valamit a pénzügyigazgatóság. Pedig a felhívás hangja és tartalma megnyugtatta volna a megkeresett testületeket, hogy a szándék üdvös és tiszta. A hivatalok teljes névjegyzékét kérte a pénzügyigazgató s az ebből megállapított jövedelmezőség arányaihoz képest csoportosította, illetve osztályozta volna az adózókat.

Kérte azonkívül az erről szóló részletes kimutatást és különösen hangsúlyozta, amit a reform tervezete is állít és bizonyít, hogy *arányos osztályozásnak célja nem magasabb, hanem arányosabb adóztatás*. Ezt különben az illető értelmiségi testületek maguk tudják legjobban.

Leginkább csodáljuk a dologban, hogy épen az ügyvédek és kereskedők nem hajlandók belemenni e csak üdvös eredményeket hozható tervezetbe. Az orvos- és gyógyszerész egyesület még nem határozhatott érdemlegesen, mert csak a napokban kapja meg a felhívást. Hiszszük, hogy az orvosi kar belátja a tervezet életbeléptetésének hasznos, sőt szükséges voltát. A tervezetben az általános adóreform elvének lefektetése mellett sok, nagyon sok autonomikus jellemvonás van, mely az önbecsérzeten kívül a méltányosság tekintetében is bizodalmat nyújthat bárkinek. Ők maguk jelölnek meg az adózás szempontjából az irányt, melyben mozoghatnak.

A pénzügyigazgató különben — mint értesülünk — nem hagyott fel teljesen tervével.

Ujból megkeresi az ügyvédek és kereskedők hivatalos testületét, s ezuttal megküldi nekik a mult ciklus adólapjstrom — kivonatát is. Ebből kitűnnek egyfelől az eddigi aránytalanságok, azok a kiáltó ellentétek, melyek bárkit meggyőződhetnek a tervezet állandósításának kényszerűségéről, de másfelől ha akarnak, tudomást és vezetőfonalat szerezhetnek ügyvédeink és kereskedőink a követendő módzatokra nézve is. Szeretjük hinni, hogy társadalmunknak — mondhatni — legintellektuálisabb testületei ez uttal nem szalasztják el a kínálkozó alkalmat, mely egyetlen modus vivendi a teherviselés megkönnyítésére.

Az igazságos adóztatás elvén nyugszik az arányosítási terv. A tesületek pedig érdekközöségeket képviselnek, melyeknek abszolút jóra és igazra kell törekedniök. S épen ezért büszkén mondjuk, hogy ez a cikk felhívás, nyílt levél azokhoz, kik a maguk érdekein kívül a közt is szolgálják. Ezekhez szóljon a mi szózatunk s juttassa diadalra az ügyet!

Az erkölcsi és anyagi diadalt félország hirdeti; miért maradjon el épen Debreczen s annak legdíszesebb testületei?

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Saját tudósítónk távirata.

Budapest, május 17.

Nagy számban vonultak ma fel a képviselők a Házba. A névszerinti szavazaton a melyet a Rátkay és Barta interpellációi feletti válasz tárgyában kellett megejteni, mindenki részt akart yenni, a ki csak a fővárosban maradt. És aztán csakhamar kiderült, hogy a nagy buzgóság kárba veszett.

Kossuth Ferencz ugyanis az ülésben elismerte, hogy a névszerinti szavazás kérvénye csak taktika volt. Mára is ülést akartak.

Igy tehát a szavazás hamar megtörtént. De három interpellációval is végezni kellett. Az egyiket az új kereskedelmi miniszterhez intézte Kovács Pál. **Láng** Lajos azonban ekkor még nem volt jelen. De a midőn telefonon értesült a hozzáintézett interpellációról a Házba sietett, a hol minisztersége óta ma először jelent meg. Minden oldalról melegen, szívélyesen üdvözölték és felszólalását is megkapja a Ház, akkor fog a továbbiak iránt intézkedni.

A mai nappal pedig két heti szünetet kapott a képviselőház.

Az ülés elején **Apponyi** gróf, elnök jelentette, hogy a Kuria **Enyedy** Lukács mandátumát megsemmisítette. Ha a Kuria indokolását is megkapja a Ház, akkor fog a továbbiak iránt intézkedni.

A tegnapi interpellációk feletti névszerinti szavazás következett volna, de **Kossuth** Ferencz fölállott és azok nevében, a kik névszerinti szavazást kértek, visszavonta az indítványt.

A Ház ezután nagy többséggel tudomásul vette a miniszterelnöknek Rátkay és Barta Odón tegnapi interpellációjára adott válaszát.

Majd három interpelláció következett.

Kovács Pál az eskü-téri hid ügyében interpellálta **Láng** Lajos kereskedelmi minisztert, majd a belügyminiszterhez intézett interpellációt az iránt, hogy miért nem intézik el a főváros sürgős beadványait?

Az interpellációra a miniszterelnök, mint belügyminiszter nyomban válaszolt.

Ezután **Nessi** Pál intézett interpellációt a miniszterelnökhöz és honvédelmi miniszterhez a Kolozsvárott állomásozó 51. gyalogezred zászlószentelése tárgyában. Időközben megérkezett a Házba **Láng** Lajos kereskedelmi miniszter és értesülvén a hozzá intézett interpellációról azonnal válaszolt.

A jegyzőkönyv hitelesítése után az elnök boldog ünnepeket kívánt a képviselőknél, mire az elnököt lelkesen megéljenezték.

A megkezdett vízvezeték.

A bizottság elaludt.

Saját tudósítónktól.

Debreczen, május 17.

Debreczen város törvényhatóságának közgyűlésén hosszú idő óta szünetel a vízvezeték és csatornázás kérdése. Az a bizottság, mely az alapvető munkálatok elvégzésére kiküldetett, mintha nem tartaná eléggé sürgős közegészségügyi fel-

adatnak sem az egyik, sem a másik terv megvalósítását, egyszerűen hallgat és már-már kétségeket támaszt az iránt is, hogy egyáltalában létezik.

A megakadt reformok úgy hírlík, a nem épen kedvező gazdasági viszonyok miatt késnek s a bizottságnak kissé hosszasan álmódosítását ugyancsak ezzel indokolják. A kifogást és magyarázatot bajos azonban teljes megnyugovással fogadni. Ha **Debreczen** város vízvezetékét és célszerű csatornázását csak a lakosság újabb megterhelésével tudnók is keresztül hinni, még akkor sem tarthatjuk helyesnek azt, hogy egyszerűen lemondjunk arról, a mire a modern, megnagyobbodott városnak mai viszonyait mérlegelve s a jövőt is szem előtt tartva, okvetlenül szüksége van.

Közoktatásügyünktől eltekintve szerintünk nem lehet és ne is legyen a városi törvényhatóságnak előbbre való, fontosabb feladata, mint a közegészségügyi kivánalmak kielégítése. Már pedig hogy úgy a vízvezeték, mint a csatornázás megteremtése elsórangu és szinte elengedhetetlen szüksége a közegészségnek ezt alig hinnök, hogy bizonyítgatnunk és indokolnunk kellene. Ha az örök béke érdekében százezreket, milliókat költünk kaszárnyákra és egyéb hadügyi nyalánságokra, nem lehetünk szűkebb azokkal az egészségügyi kivánalmakkal szemben sem, amelyek talán mégis csak közelebbi és fontosabb érdekeink, mint a nagyhatalmi törekvések hui ábrándjai.

A vízvezeték létesítésének különben alig van akadály. A tanácsi megbízatástól eszközölt próbafurások a *Köntös* gát mentén, a városi téglavető alatt annak idején igen jól sikerültek és szakvélemények szerint a *Tóczó ér mellett olyan bővizű földalatti folyó van, mely ki-merithetetlen s így bőven fedezné még évtizedek mulva is a város vízszükségletét.*

Kidolgozta annak idején a bizottság a vízhasználati díjakat is, a tervet és költségvetést, melyek miniszteri szakközegek által felülvizsgálva jóvá is hagyattak. Készen van a *szivattyu telep* költsége is, valamint az *uj lovas kaszárnya mellett létesítendő viztorony* tervezete.

Ezek voltak az alapmunkálatok, melynek elkészítése óta mindössze annyi történt, hogy **Debreczen** városi mérnöki hivatala megkeresést nyert az országos közegészségügyi mérnöki bizottságtól az iránt, hogy a *szivattyu telephez szükséges szénmennyiség itteni beszerzési árát tudassa vele*, a költségelőirányzathoz való számítás kiegészítő anyagaként. A mérnöki hivatal a megkeresésnek eleget tett s azóta ismét alszfk a vízvezeték ügye, a mint nem mozog a csatornázás dolga sem, a melyet a városi tanács a vízvezetékkel kapcsolatban kíván létesíteni.

Ugy tudjuk, hogy mintegy *három milliót* igényel a *kettős terv* keresztülvitele. Mindenesetre nagy összeg és

misem tartjuk szükségesnek azt, hogy elhamarkodva történjen a döntés. Azt azonban közérdek szempontjából feltétlenül óhajtjuk, hogy a bizottság kiküldetéséhez hiven igyekezzen módot találni arra, hogy a vízvezeték és csatornázás problémája helyesen és közmegelegedésre mielőbb megoldást nyerjen.

A Szata-folyás titka.

Relytélyes bűnügy.

Saját tudósítónktól.

Debreczen. május 17.

Hideg, zimankós decemberi reggelen vérbe fagyva találták a nyír-acsádi ut mellett Kozma Andrást. Erdőőr volt a Nagy Cserén és husz esztendő óta lakta az erősjuki csőszházat. Mikor ráakadtak azon végzetes, szomorú napon — ott feküdt félholtan, eszméletlenül a Liedermann-féle nyárfás szélén a Szata-folyás homokos partoldalán.

Fia, a 17 éves András őrjárat közben bukkant rá a véres testre s az országuton haladók segítségével úgy vitte be apját a közelben lakó Csillag András kaszállóyuki majoroshoz. Itt a jó emberek igyekeztek enyhíteni az öreg Kozma fájdalmát s pálinkás ruhával, mi egyéb-bel mosogatták a sebeit, míg lassan magához tért és hazaszállították a nagyceserei otthonba.

(A halott titka.)

Három hétig nyomta az öreg erdész az ágyat. Kérdezték, találgatták: hogy mi történt vele, de nem vallott igazat, mindössze annyit mondott, hogy *cserépfazékkal ütötte meg magát.* — Világos volt, hogy a nagybeteg elhallgatja az igazat és suttogni, kutatgatni kezdtek a valót. Közbe január hetedikén elköltözött Kozma András a másvilágra. Halálos ágyán se mondta el az igazat, minduntalan a *fazekat* emlegette, de meg egyébként is különösen viselkedett. Muzsikát, tánczot sóhajtott folyton; legénykedni szeretett volna, ha a halál el nem csön-desíti. A sámsoni orvos, Leitner Adolf dr. állította ki a halotti bizonyítványt, *balesetet emlegetve a halál okául, kizártnak tartva az erőszakosság tényét.* Az orvosi vélemény alapján a boncolást is mellőzve, el is temették az öreget annak rendje és módja szerint a *martinkai* temetőbe.

(A gyanu.)

Csak a koporsó elhantolása után kezdtek el igazán suttogni és gyanakodni az emberek. A tanyákon, az erdő-részen egyébről se beszéltek s mind határozottabb formában terjedt a hír, hogy az erősjuki erdőört meggyilkolták. Sőt már az is szájról-szájra járt, hogy a gyilkosok nyír-acsádi kukások voltak, a kik bosszúból ölték meg Kozma Andrást. Volt rá okuk bőven, mert az öreg erdész sok borsot tört az orruk alá s a vadászó dohányosokat nem egyszer juttatta a törvény kezére apróbb erdészeti kihágások miatt.

Mikor a gyanúsítás mind erősebb lett, már neveket is emlegetett a fáma s a pusztá szájának állandó beszéd tárgya volt a Szata-folyás titka.

(Nyomozás.)

A debreczeni rendőrség névtelen feljelentés alapján megindította a vizsgálatot a titokzatos ügyben. A nyomozást tegnap fejezte be és pedig azzal a szenzációs eredménnyel, hogy az iratokat átküldte a királyi ügyészségnek,

megnevezvén azokat is, — a kiket a Kozma András haláláért felelősségre vonhat az igazságtevő fórum.

A vizsgálat, mely a legszélesebb mederben folyt, legelőször azt állapította meg, hogy az erdész és a nyír-acsádi kukások a gyilkosság előtti napon, a szent-anna-utcai bűnügyi osztályhoz voltak idézve kisebb kihágásért. Kozma András a rendőrségtől Major András cserei lakossal együttesen távozott és valamelyik külvárosi korezmában elázva, lóháton indult hazafelé. A feje nehéz volt, nem bírta a lovaglást, átült a Major szekereére s a háts szürkét odakötötte a saroglyához.

Major András vallomása szerint a hadházi uton elváltak egymástól s az erdész egyedül indult hazafelé. Ekkor támadtak rá Schiffmann nyír-acsádi bérlő dohányosai és bálfakkal félholtá verték a védtelen embert.

A rendőrségen Kecskeméti Sándor, K. Szabó József, Hudácskó Simon és Verődi József dohányosok tagadták ugyan a gyilkosságot, de annyi ellentmondásba keveredtek, hogy a gyanu igazoltnak látszott. Tegnap az iratok már átmentek az ügyészséghez, mely tovább folytatja a vizsgálatot az immár megkezdett nyomokon.

Legérdekesebb a rejtélyes ügyben a Kozma András tagadása. Halála percéig élt benne az ősi virtus és annyira szégyellte az esetet, hogy letagadta és fázékmesével akarta elsimítani, azzal az erős hittel, hogy felgyógyul és megbosz-szulja az utonállókat.

A csontember megakadályozta ebben s kiomlott véreért a törvény sújtó keze áll bosszút.

Az egyházkerületi közgyűlés fontosabb ügyei.

A tárgysorozat ismertetése.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen. május 17.

A legnagyobb magyar szuperintendencia, a több mint millió lelket számláló tiszántúli egyházkerület szerdán, a hó 21-ik napján tartja Debreczenben tavaszi közgyűlését. Az egyházkerület e közgyűlésén igen fontos ügyek kerülnek megvitatás és döntés alá, melyeket az érdekelt protestáns közönség tájékoztató-sául, alább ismertetünk.

Szerdán reggel kilenez órakor Kiss Áron püspök nyitja meg ünnepélyesen a gyűlést a kollégium disztermében. Ugyanitt olvassák fel a felszentelendő lelkészek névsorát is, az esetleges kifogások megemlíthetése céljából. Innen a nagytemplomba vonul a gyűlés, hol ünnepi istentisztelet lesz s itt avatja fel a püspök a felszentelendő lelkész-atyafiakat.

Még szerdán délután ülésezik a kerület egyházi értekezleti nagyválasztmánya, mely a belső ügykezelés teendőivel foglalkozik.

Csütörtökön, május 22-én kezdődik a tulajdonképeni közgyűlés.

(Tanárválasztás.)

A közgyűlés első tárgya a konventből leutalt ügyek tárgyalása lesz. Ezután következik a debreczeni jogakadémián dr. Bacsoni Lajos halálával megüresedett közigazgatási jogi tanszék betöltése. Az egyházkerület igazgatótanácsa első helyen tudvalevőleg dr. Kovács Pál

kecskeméti kir. jogakadémiai igazgatót kandidálta. Hírszerint azonban dr. Jaszy Viktor tölti be Bacsoni örökét, kit a tanács másodhelyen jelölt. Nagy esélye van a tanszékre még Kun Béla dr. szigetj jogtanárnak is.

Ugyanekkor töltik be a Bacsoni doktor halálával megüresedett világi aljegyzői széket is, valamint a néh. Némethy Lajos egyházkerületi tanácsbírói tisztét.

A délutáni tanácskozásokon közigazgatási és fegyelmi bírósági ügyek szerepelnek.

(A református leányiskolák.)

A pénteki tanácskozások első és igen érdekes tárgya a füzeggyarmati lelkészválasztás ügye, melyről a „Szabadság” már részletesen megemlékezett. Csak Aladár megválasztott lelkész ellen már hat fellebbezés érkezett — a hitközség töredékétől — a püspöki hivatalhoz, hogy új választást tüsszön ki az egyházmegyébe. A hívek nagyrésze azonban várja az új lelkészt, ki nem foglalhatja el állását addig, míg az egyházkerület nem dönt a fellebbezések ügyében.

Majd a nagyváradai és nyiregyházi leányinternátusok ügye kerül szónyegre. A nagyváradai tanítónő-növendékek a katolikus, a nyiregyháziak az állami képezdebe járnak s külön református internátusban laknak. Ez internátusok számadásain kívül igen fontos előterjesztést tesz Ritoók Zsigmond, nagyváradai kir. táblai einök, az ottan létesítendő református tanítónőképezde ügyében.

(Ünnepnap és országos vásár.)

Nagy István, az érmelléki egyház megye esperesének indítványával foglalkozik ezután a közgyűlés, Ermihályfalván az országos vásár ez év deczemberében Karácsony napjára esik; az egyházmegye ez esetet praecedensül állítva föl, elvi jelentőségű határozatot vár a közgyűléstől. Indítványozza ugyanis, írjon fel a kerület Láng Lajos kereskedelmiügyi miniszterhez annak kieszközlése végett, hogy református ünnepnapokon az ország egyetlen helyiségében se tartassék országos vásár. Az egyházmegye különben indítványának pártolására felhívta az összes kerületi egyházmegyéket.

(A kollégium fejlesztése.)

A legfontosabb s legpertraktáltabb ügyek egyike a debreczeni kollégium korszerű fejlesztése, internátus felállítása és az elemi iskolák kitélepitésének kérdése. A két első tárggyal már foglalkozott a tavaly őszi közgyűlés is, de részletes megállapodásra nem juthatott.

Az elemi iskolák kitélepitésének ügye hónapok óta foglalkoztatja egész Debreczen közvéleményét. A presbitérium, egyházmegye sőt a város is küldött ki bizottságokat a kérdés megoldására. Az egyházkerület e közgyűlésén számbaveszi a bizottságok jelentéseit és érdemlegesen határoz az elemi iskolák kitélepitésének ügyében.

Ime, ezek lesznek a közgyűlés legfontosabb tárgyai. Apróbb adásvételi, ügykezelési, birtok- és fegyelmi ügyek szerepelnek még a tárgysorozaton, melyen a fentiekből kitetszőleg nagyfontosságú programszámok szerepelnek. Az ülés, tekintve a tárgyak fontosságát és nagyszámát, valószínűleg hosszabb lesz az eddigieknél s előreláthatólag legalább öt napi időt vesz igénybe.

dr. nyiregyházi tanár az egyedül japánul tudó magyar szép szavakkal köszöntötte fel Shiratorit, a tudós tanárt, az egyedüli magyarul tudó japánt, — a ki magyar szavakkal válaszolt az üdvözlésre, szívélyesen köszönve az ovációt. Az érdekes felköszöntőt lelkesen éljenezte a diszes társaság.

Pröhle Vilmos dr. magyarul tolmácsolta a japán köszöntést. *Csiky* Lajos tleol. dékán a tanári-kar nevében üdvözlözi a japáni professzort. Utána többen szölkak még éltetve *Japán* jeles fiát, ki általunk a következő írásos üdvözlöt küldi közönségünknek: „*Debreczen lakosságának mindenjökát (100 ezer esztendőt) kíván dr. K. Shiratori.*”

A messze idegen tudósa holnap estig marad nálunk és végignézi *Debreczen* minden látni valóját. Innen *Pröhle* dr. vendégeül *Nyiregyházára* utazik, honnan szerdán tér vissza *Budapestre*.

Hajduvármegye „Árpád” emlékezetének.

Szobrot a honfoglalónak!

Zrínyi Ilona sásfészkében, a munkácsi várban szobrot emel honszerző *Árpád* dicső emlékezetének *Bereg vármegye* Egylete. Országos adakozásra hívta fel a szoborbizottság a hálás utókort és *Szell* Ignác belügyi államtitkár meleghangú leiratban kérte meg *Puky* Gyulát, *Hajdu-vármegye* és *Debreczen* sz. kir. város főispánját, hogy a maga részéről támogatassa a hazafias czélt.

Az államtitkári megkeresés értelmében főispánunk átírt a tegnapi napon *Rásó* Gyula kir. tanácsos, alispánhoz és *Simonffy* Imre polgármesterhez, hogy a maguk hatáskörében ajánlják a nagyközönség figyelmébe a *beregi* testvérek nemes kezdeményezését. Ugyancsak *Puky* főispán tudatta *Hagara* Viktor drt. *Bereg megye* főispánját, hogy a megindított mozgalomban teljes mértékben számíthat a hajduság támogatására.

E megye és város hazafias közönségének áldozatkészsége, mely annyi sok esetben fényes bizonyítást nyert, nem zárkozhatik el ez előtt a valóban dicséretes törekvés előtt sem. A magyar nemzet tartozását, kötelezőségét rójja le a nagy hódító emléke előtt, mikor századok viharával daczó érczempléket állít honalapító vezérünk dicsőítésére.

Adakozzunk, hogy mielőbb álljon a szobor, hirdelve örökre dicsőségét és emlékezetét annak, ki alapvető munkása volt az ezeréves magyar hazának!

* **Lapunk legközelebbi száma a kettős ünnep miatt e hó 20-án keddén délelőtt fog megjelenni.**

* **Istentiszteletek.** A pünkösdi ünnepeken a következő sorrendben tartatnak az istentiszteletek:

Ma, ünnep első napján.

(*Délelőtt.*) Nagytemplomban: Dicsőfi József lelkész. Kistemplomban: Szabó Bertalan s. lelkész. Ujtemplomban: Mitrovics Gyula lelkész. Ispotálytemplom-

ban: K. Tóth Kálmán lelkész. Csapó-kertben: Kovács János népiskolai felügyelő. Szegényházban: Hajdu Zsigmond püspöki titkár.

(*Délután.*) Nagytemplomban: Biró Ferencz 4-ed éves hittanhallgató. — Kistemplomban: Papp Lajos főiskolai szenior. Ujtemplomban: Kiss Tamás esk. fel. Csapó-kertben: Nánássy Lajos esk. felügyelő.

Ünnep második napján.

(*Délelőtt.*) Nagytemplomban: Papp Lajos főisk. szenior. Kistemplomban: Kiss Tamás esk. fel. Ujtemplomban: Nánássy Lajos esk. fel. Ispotálytemplomban: Biró Ferencz 4 éves hittanhallgató.

(*Délután.*) Nagytemplomban: Nánássy Lajos esk. fel. Kistemplomban: Biró Ferencz 4. éves hittanhallgató. Ujtemplomban: Papp Lajos főisk. szenior. Ispotálytemplomban: Kiss Tamás esk. fel.

Az ágost. hitv. ev. templomban: Pünkösöd mindkét napján d. e. 10 órakor és d. u. 3 órakor Materny Lajos főesperes tart istentiszteletet. Mindkét napon a délelőtti istentisztelet után urvaesora osztás.

A r. kath. templomban Pünkösöd ünnepén: *Délelőtt* 6 ó. szt. mise tartja: Pák Emil, 7 ó. szt. mise tartja: Nyári Ignác, 8 ó. szt. mise a gymn. növendékek részére. 9 ó. nagymise, melyet dr. Wolafka Nándor celebrál segédlettel, utána ugyanő mond szentbezzédat. háromnegyed 11 ó. szt. mise tartja Molnár K. Dezső h. igazgató, fél 12 ó. szt. misét mond: Brósztel Lajos. *Délután*: 3 ó. Veesernye, 5 ó. szt. József társulat hónapos ájtatossága körmenettel, fél 6 ó. Rózsafőzér, 6 ó. Májusi ájtatosság.

Pünkösöd hétfőn.

Délelőtt: 6 ó. szt. mise, tartja Pák Emil, 7 ó. szt. mise, tartja Szabó István, 8 ó. szt. mise a gymn. növendékek részére, 9 ó. nagymise, melyet dr. Wolafka Nándor celebrál segédlettel, utána szent beszédat mond: Nagy Vilmos tanár, háromnegyed 11 ó. szt. mise, tartja Molnár K. Dezső h. igazgató, fél 12 ó. szt. misét mond: Nyári Ignác. *Délután*: 3 ó. Lytánia, fél 6 ó. Rózsa füzér. 6 ó. Májusi ájtatosság.

* **A tanács és az angol gazdák.** *Simonffy* Imre kir. tanácsos, polgármester elnöklete alatt a tegnapi tanácsülés állapította meg az angol vendégek fogadtatásának végleges programját. A társaság május 29-én reggel érkezik s egyenesen a kaszinóba hajtát, a hol megreggeliznek. Reggel után angol nyelvű istentisztelet lesz a nagytemplomban, a melynek végeztével a gazdák kihajátanak a *Pallagra*. A gazdasági iskolánál tizenegy órakor villásreggeliznek. *Délután* a szövetekezeti szőlőtelepet tekintik meg, hol terített asztal várja az érkezőket. — Másnap a *Hortobágyra* rándulnak ki és este utaznak tovább *Szerencs*-felé.

* **A szélhal a delegációban.** *Budapestről telegrafálja* tudósítónk: A magyar delegáció tengerészeti albizottságának ma reggel 9 órakor kellett volna újabb ülését megtartania, de *Pallavicini* Ede örgróf elnök bejelentette, hogy miután *Szell* Kálmán miniszterelnök még nem adhat felvilágosításokat a tengerészeti ujonczokra vonatkozólag, az ülést elhalasztották. Az elhalasztásnak azon-

ban más oka is volt. Mihelyt ugyan- is az elnök az ülést megnyitotta, megjelent ott *Kubik* Béla 48-as képviselő és helyet foglalt. Az albizottságok nyilvánossága tárgyában pedig *Andrássy* Gyula gróf elnök épen ma délutánra hívott teljes ülést össze és a míg döntés nem történik addig az albizottságok elnökei nem akartak üléseket tartani. A függetlenségi képviselők különben előfútarul küldték ki *Kubikot*, mert többen is be akartak menni az ülés-terembe, de a mikor felvonultak, a tengerészeti albizottság berekesztette ülését.

* **Pinczerek szakiskolája.** *Wlassics* Gyula miniszter leiratilag küldötte meg a *debreczeni* tanfelügyelőséghez azt a tervezetet, mely az országos pinczér szakiskolák létesítéséről szól. A tervezetet most másodsor küldötte meg a miniszter, esekély módosításokkal és véleményezését kérte a tanfelügyelőségnek. — *Csánky* Viktor kir. tanfelügyelő s mint értesülünk, az ország összes tanfelügyelői készséggel járulnak hozzá a terv megvalósításához. Így valószínű, hogy még ez év folyamán a pinczerek is az iskolába járnak — tanulni.

* **Puky Gyula kinevezése.** A vallás-és közoktatásügyi miniszter *Puky* Gyulát, *Hajduvármegye* és *Debreczen* szab. kir. város főispánját az országos tanítói árva-ház felügyelő-bizottságának elnökévé nevezte ki. A kinevezésről szóló leirat tegnap érkezett meg a főispánhoz és a tanfelügyelőséghez. A magunk részéről is őszintén gratulálunk a főispán emez újabb kitüntetéséhez.

* **Kinevezés.** *Bernáth* Elemér kir. táblai elnök *Lánczy* Lajos *mármaros-szigeti* lakos, végzett joghallgatót a *debreczeni* ítélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

* **Szobaczcizák keserve.** Tizenkét — síkkes, művelt — szobalányt idézett meg tegnap délelőtt a rendőrség. Főbenjáró bünt követtek el: *kirázták a törlóruhát az utcái ablakon.* Kirázták pedig épen a *József* főherceg utcán, a hol a helyettes főkapitány ur lakik. A jövőben valószínűleg óvakodnak hasonló tettől, — mert mind a tizenkettő példásan lakott a kihágásnak minősített büncselekményért. Ime eddig tart a dal a szobaczcizák keservéről.

* **Elszédtek a legátusok.** Az öskol-légium egyszerre megürült. A coetusok kihaltak, a folyosók némán konganak, ha valaki véletlenül odatéved s a konviktus ebédre hívó csengője alig tud husz-harmincz ifjat összegyűjteni. A legderekabb diákok legációba mentek az ország különböző vidékeire. Üres zsebekkel mentek, kövér pénzzel jönnek vissza. A régi pünkösdi ünnepek romantikájából ez egyetlen emlék maradt meg s a jó vidék ekléziái tesznek arról is, hogy ez a romantika reális eredményeket hozzon. A legátusok tegnap utaztak el *Debreczenből*.

* **Poézis a börtönben.** Tatarozzák a bűnügyi osztály közveszélyes lakókkal teli börtönhelyiségeinek még közveszélyesebben dűledező, roskatag falait. Üresek a foghelyiségek, nyitva az ajtók s a ki-

váni látogatók egymást érik a rablékek tanyáján. Különösen sok bámulója akad a börtön poézisának, melynek díszvirágai ékesítik a falakat. Egy marékra valót összegyűjtött belőlük ravasz fordorlatu barátunk és tisztelők Almos, ki a következőkben ad izelítőt a rabköltszet gyöngyeiből:

Itt ültem hét napig,
Majdhogy meggebédtem;
A markomat vertem
Mégse melegedtem.

A kapitány becsukatott
Ha kedve lesz, majd kiereszt
En mondom ezt.

Magam vagyok, unatkozom
Patkányokkal szórakozom.
Mulattam én mással is már
Költötte ezt Kohn Aladár.

* **A ruhák ellensége.** A pünkösdi szent ünnepekhez az *Eötvös-utca* 37. szám alatt lakó Nagy Mártonné és Kálmán Gáborné is nagy előkészületeket tettek. Nagymosást vitt véghez mind a kettő s a tisztára mosogatott ruhát a padlásra terítették száradóra. Tegnap a két asszony le akarta szedni a ruhákat, de méltó meglepetésükre egyebet sem találtak a padláson a ruhaszárító kötél-nél. Kétségbeesetten néztek farkasszemet egyideig, majd a rendőrséghez futottak tanácsért. A szerencse istenasszonya mosolygott a két károsultra, mert épen e pillanatban kísérté be egy rendőr a bűnügyi osztályhoz Tóth Sándor megrögzött esavargót, kit akkor fogott el mikor az ellopott ruhákat árusította. A két asszony felismerte a ruhákat és a rendőrség Tóth Sándort pünkösdi vendégszeretben részesítette.

* **A budapesti carrousel.** A carrousel-előadások fényes sikere és a közönségnek a lovagi torna iránt tanúsított lázas érdeklődése — mint budapesti tudósítónk *telegrafálja* — arra indította a rendezőbizottságot, hogy pünkösdi vasárnapján is rendezzen előadást, a melynek helyárait a két első előadásainál jelentékenyen olcsóbbra szabták. Egyidejűleg tudatja a rendezőség azt is, hogy a carrousel-előadások díszítéseit, jelmezeket és lófelszereléseket a jótékony cél javára a hó 19-én, pünkösdi hétfőjén reggel 9 órától esti 6 óráig a Tattersalban kiállítja; a kiállítás megtekintésére 1 koronás belépő-jegyeket árusítanak.

* **Eltolonozott cigányok.** Ritka hét, mikor kóbor cigányokkal meg nem gyűlik a baja a rendőrségnek. Ezek a kóbor alakok bebarangolják a vidéket és ahol tehetik, lopnak, rabolnak. Tegnap délután két óraker egy farka érkezett a sötét hadból Debreczenbe. Hajdu-Nánás felől jöttek és itt akartak megtelepedni. A szemfüles rendőrség azonban hamarosan elejét vette a cigányok igyekezetének s mielőtt megtelepedhettek volna, rendőri assistenciával ünnepélyesen utnak indította a fekete sereget Derecske felé.

* **Emlékünnepély.** A debreczeni ev. ref. főiskolai „Enekkar” néhai boldog emlékezetű Dobray István és Kovács Zsuzsanna alapítók emlékezetére május

hó 22-én esütörtökön a főiskolai énektremben évfordulati ünnepélyt rendez a következő műsorral: *Gyászének Szerdahelyitől. Megnyitó-beszéd. Tartja Dr. Erdős József* theologiai tanár, melynek keretében a jutalmazottak nevei megemlítettnek. *Szerenád. Bechertől. Régi kurucz nóták. Kálditól. Kossuth-induló. Hétytől.* Az ünnepély délután ötóraker veszi kezdetét.

x **Hol szórakozzunk. Ünnepe vasárnap és hétfőjén** mindkét estélyen a Dréher-féle étterem nyári kertjében a katonazenekar hangversenyezik, délutánokon cigány-zenekar este 8-ig, **szabad bemenet.** Piros bor, literje 30 krajczár, Korona à la „Pilseni sört” a legjobbat, mindig frisset csakis Márkusnál ihatni. Reggelire malacz tokány, „csángó vetrece.”

* **Gyilkosság a csárdában.** A *Soly-mári* csendőrség hivatalból értesítette az ország összes hatóságait arról a rémes gyilkosságról, mely *Solymáron* tegnap éjjel történt. A Solyvár község határában levő *Szarvas-csárdában* egy eddig ismeretlen kintornást öltek meg verekezés közben. A gyilkos 30—32 éves lehet. A termete magas, haja, bajusza vöröses, hajlott háta és előre hajlott válla van. A gyilkos a budapest—mármaros-szigeti vonalon menekült valahová, ugy eshetik, hogy épen *Debreczenbe.* A főváros és az egész vidék rendőrsége a legszélesebbkörű intézkedéseket tette meg a gyilkos elfogatására.

x **Dicséretre méltó nőikalap** ujdonságok érkeznek naponta **Rózsa Lajos** női-divat áruházába, hol az idény előrehaladottsága miatt **tavaszi kabátok, gallérok, blousok,** de különösen **napernyők** alkalmi mesés, olcsó szabott árban lesznek eladva.

x **Osztálysorsjegy-vevőknek,** kik kellemes és teljesen megbízható összeköttetésre sulyt fektetnek, ajánljuk a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaságot, Budapesten. Mert eltekintve attól, hogy eddig a legtöbbet itt nyerték, az intézet 330.000 koronát kitévő óvadéka, mely a legnagyobb sorsjáték igazgatóságánál, már egy-magában szintén teljes garanciát nyújt a sorsjegy-vásárlókkal szemben elvállal kötelezettségek rendes lebonyolítására nézve. Vidéki ügyfeleknek az intézet azon különös kedvezményt nyújtja, hogy a nyemrényeket bármely összegben, lejárat előtt is, kívánatra valamely nagyobb vidéki bank- vagy takarékpénztárnáljutalék és költségmentesen kifizeteti.

x **Déli jég- és viszontbiztosító-társaság Triesztben.** Ezen társaság évi rendes közgyűlése márczius hó 15-én tartatott meg és az 1901. évre vonatkozólag ott előterjesztett üzleti jelentésből a következő fontosabb adatokat közölhetjük. **A jégbiztosítási ágazatban** 3.799,256 korona volt a díjbevétel az előző évi 2.799,147 koronával szemben; károk fejében 2.918,253 korona fizettetett ki az előző évi 2.145,564 koronával szemben. **A tűz viszontbiztosítási ágazatban** 1.154,033 korona folyt be díjakból az 1900. évi 842,570 koronával szemben, míg a károk a hátralékok figyelembe vételével 799,487 koronát igényeltek az előző évi 686,346 koronával szemben. A tüzdij hátralékok 577,016

koronára emelkedett és a díjbevétel 05 százalékát teszi. A mérleg 313,363 korona nyereséggel zárul, mely az alapszabályszerű levonások eszközése után részvényenként 32 korona osztalék kifizetését teszi lehetővé. A nyereség és díjtalékok ez idő szerint 2.588,964 koronára rugnak, ugy, hogy a társaság a teljesen befizetett 3.000,000 koronányi részvénytőke hozzászámításával 5.588,964 korona biztosítéki alap felett rendelkezik.

TÁVIRATOK.

A delegáció teljes ülése.

Budapest május 17. (*Saját tudósítónktól.*) A magyar delegáció tegnap délután teljes ülést tartott, melyen Dániel Ernő báró indítványt nyújtott be, hogy határozza el a bizottság az ügyrend hatvanhatodik szakasza után egy új szakasz beiktatását. E szakasz szerint az üléseken nem delegált képviselők is jelen lehetnének ezentúl, mint hallgatók, kivéve azt az esetet, mikor egy indítvány fölött való határozathozatalra valamelyik delegátus zárt ülést kér. A delegáció plénuma kedden délután tartandó teljes ülésén fogja a szakasz ügyében határozni.

Mentelmi ügyek.

Budapest, május 17. (*Saját tudósítónktól.*) A képviselőház legközelebbi ülésének napirendjére *Rátka* László és *Bartha* Ödön mentelmi bejelentései vannak kitűzve.

A bur vezérek tanácskozása.

Pretória, május 16. (*Saját tudósítónktól.*) Beyer bur vezér és törzskara tegnap különvonattal Vereenigingbe utazott. Most az összes bur megbizottak együtt vannak a gyűlés helyén. A tanácskozás, a mely valószínűleg ma lesz, tisztán magántermészetű. Kitchener ma alkalmat ad a bur megbizottaknak, hogy egészen bizalmasan tanácskozhassanak elhatározásukról. Gondoskodott róla, hogy a tanácskozás egészen zavartalanul folyhasson. Hír szerint minden szavazás ballotázs útján történik. A míg a tanácskozások tartanak, az angol csapatok Kitchener és a bur vezérek megállapodásához tartják magukat és nem támadják meg azokat a kommandókat, a melyeknek vezérei résztvesznek a tanácskozásban.

Földrengés Aradon.

Arad, május 17. (*Saját tudósítónktól.*) Ma reggel 5 és 7 óra között négy ízben több másodpercig tartó földrengés volt erős lökésekkel.

A perzsa sah utazása.

Bécs, május 17. (*Saját tudósítónktól.*) A perzsa sah Olaszországba utaztában ma délelőtt ideérkezett. A pályaudvaron a Terézianumban tanuló két öcsese, a perzsa követ és a bécsi perzsa kolóniának sok tagja fogadta. A sah végig kocsizott a városon, azután tovább utazott Venczebe.

A „Magyar Király” kávéház

helyiségében ma és holnap utoljára a . . .

budapesti első női-zenekar hangversenyt tart. Pontos és gyors kiszolgálásról **ERŐS JAKAB** kávéháztulajdonos gondoskodik.

475. v. k. szám.

1902.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak V. 925/2. 1902. számú végzése folytán közhírré tételik, miszerint Grósz Lajos részére ifj. Flamm Bernát és neje egyeki lakosoktól 2000 kor. — fill. tőke, ennek esedékes 6 százalékos kamatai és eddig összesen 140 kor. 80 fill. perköltség erejéig 1900. évi márczius hó 28-án bíróilag lefoglalt és 1564 koronára becsült butorok- és egyebekből álló ingóságok 1902. évi május hó 23-án délelőtt 9 órakor kezdetét veendő és Egyeken, alperesek lakásán, megtartandó nyilvános birói árverésen, a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Debreczen, 1902. évi április hó 22-én.

Sugár Gyula,
birói kiküldött.

Értesítjük

a t. közönséget, hogy o o o o o
czipó, kalap, férfi és női divat
o o o o üzletünket o o o o
Főtér, Szikszay-ház, a nagy
tözsde mellé helyeztük át.

Tisztelettel

Székely Jenő és társa.

. . . . 50 évi siker . . . .

ESZÉKI . . . .
ARCZENŐCS
ÉS ESZÉKI . . . .
SZALVATOR-
SZAPPAN . . . .

Eltávolítja a szepőt, májfoltot és a bőr összes tisztátalanságát.

Valódi csakis a

DIENES J. C. SZALVATOR-
gyógytárából.
ESZÉKEN, Felsőváros.

1 tégl. eszéki arczenőcs ára 70 fill. és 1 kor.
1 drb Szalvator-szappan " 1 kor.
1 tégl. kézi paszta " 1 kor. 20 fill.
Lyon rizspor kis doboz 1 kor., nagy doboz 2 kor.

Ezen cikkek mentek minden ártalmas alkaterésztől és megfelelnek tökéletesen a 71,012 száma B. m. rendeletnek.

. . . . . FORAKTAR, BUDAPESTEN

TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész . . . . .

VI., Király-utca 12 és Andrássy-ut 29.

TÓTH GYULA**vaskereskedő DEBRECZEN,****Piacz és Kossuth-utca sarkán.**

Ajánlja dus raktárát : vas, szer-
szám, épületvaslás, házi-, kerti-
és konyha felszerelésekben.

Hatvan-u. 2. szám alatti raktáramban

nagy választék magyar és bud-
veiszi gyártmányu porcellan
kályhákban, valamint első minő-
ségű vasbutorok, fürdőkádak, jég-
szekrények és fényezett femárak.

Szolid kiszolgálás. — Jutányos árak.

ROZSNYÓI vasas gyógyfürdő

klimatikus gyógyhely és
hidegvíz-gyógyintézet
Gömör megyében.

Bánréve-Dobsinai utvonali állomása, a fővonalakkal és a székes-fővárossal naponta 4-szeri vasuti közlekedés. Igazgató fürdőorvos: Dr. Altstock Armin. A rozsnýói vasas gyógyfürdő Gömör megye északkeleti részén az 1290 méter magas Pozsáló vagy Ökörhegy déli oldaláról leereszkedő Csucsoni völgyben fekszik, 400 méternyire a tenger színe fölött. Gyönyörű fenyves és lombos erdők veszik körül a fürdőt s borítják a völgy nyugoti s keleti határait képező Kálvária és Rákos hegységeket, melyeken nagy kiterjedésű s gondosan ápolt sétányok tartatnak fenn. A rozsnýói vasas fürdő gyógyvize és hidegvíz-gyógyintézete javalva van: a) a női ivarszervek betegségeiben s következményeinél; b) a vér rendellenes összetételén alapuló betegségeknél (vérszegénység, sápkór), c) súlyos betegségek utáni elgyengülések esetén, d) görvél- és angolkórnál, e) idegbajoknál stb. Éghajlata. A gyógyfürdő éghajlata hegyi, 17° C nyári közép hőmérséklettel. Ozondus üdítő levegője teljesen pormentes. A fürdő a zord északi és északnyugoti szelektől teljesen védett. Vasas gyógyforrások. Rozsnýó fürdőnek több vegyi összetételre, különböző vasas gyógyforrása van. Nevezetesen: Antalkut, Bánya-forrás, Amália-forrás, Szép leányforrás stb. Antal-forrás 1000 gramm víz tartalmaz grammokban: Vasat (Fe) 0.05747, Mangázt (Mn) 0.00413, Calciumot (Ca) 0.00404, Magnesiumot (Mg) 0.0031, Kaliumot (K) 0.00740, Natriumot (Na) 0.00314, Sulfat-maradékot (S O.) 0.16038, Kovasavat (Si O₂) 0.01704, Szénsavat (C O₂) nyomokban, Chlort (Cl) nyomokban. Összeg: gramm: 0.25661. Talált összes szilárd maradék 0.25661 gramm. Vegyelemezte Dr. Mátray Gábor, a budapesti orvosi vegyi laboratorium tulajdonosa Budapesten. Szobaárak. Egy teljesen felszerelt ágygyal a főévad alatt, vagyis június 25-étől augusztus 25-éig 1 kor. 20 fillértől 2 kor. 40 fillérig; két ágygyal 2 kor. 40 fillértől 2 kor. 80 fillérig; minden külön ágy naponta 60 fill. Villanyvilágítás hetenként 1 kor. Az elő- és utóévadban a szobák árai 30%-kal olcsóbban számíttatnak, mint a főévadban. Fürdőárak. Egy vesas kőfürdő 80 fill., a városból jövet-menet társaskocsival 1 kor. 20 fill., egy czipfürdő 60 fill., társaskocsival 1 kor. Tíz jegy előre váltva: kádfürdő 7 kor. 20 fill., társaskocsival 10 kor. 80., czipfürdő 5 kor. 40 fill., társaskocsival 9 kor. Egy lepedő 20 fill. Egy tükörfürdő zuhanynyal és gőzkamarával 1 kor., 20 fill. Tíz jegy előre váltva: tükörfürdő zuhanynyal és gőzkamarával 9 kor., társaskocsival 10 kor. 80 fill. — A hidegvíz-gyógyintézet egy nagyobb medence-fürdőből áll, melyben a víz tetszés szerint gőz által szabályozható, továbbá gőzkamra-, zuhany- és massage-szobából. Szórakozás. A gyógyház előtti teraszon naponta kétszer játszik egy jól szervezett nemzeti zenekar. A gyógyteremben zongora s számos hirlap áll a vendégek rendelkezésére. Tombola s táncmulatságok gyakran rendeztetnek. Tennis-pálya a fürdő területén. Kocsizással összekötött kiránduló-helyek, melyek egy fél nap alatt megtehetőek: a kraszná-horka-váraljai vár, a betléri park és vasgyári, a nadabulai papirgyár. További egy napot igénybe vevő kirándulási helyek kocsin: a szádellői völgy, az aggteleki cseppkő- és dobsinai jégbarlang. Étkezés. Az étkezés tetszés szerint étlapról választva igen jutányos árak mellett — vagy pedig közös étkezés (table d'hôte) 2 kor. 70 fill. Gyógy- és zene-illeték. Gyógyilleték személyenként egy hétre 2 kor. Igénybe vett első orvosi rendelés 5 kor. Zeneilleték személyenként egy hétre 2 kor. A gyógy- és zeneilletéket mindazon t. vendégek tartoznak fizetni, kik három napon túl időznek a gyógyhelyen. Tíz éven alóli gyermekek a gyógy- és zeneilleték felét fizetik. Évad: Május hó 1-étől szeptember hó 30-áig. Bérkocsi a vasuti állomástól a fürdőig 2 kor. Társaskocsi város és fürdő között egész nap közlekedik. Posta, távirida és gyógyszer-tár 15 percnyire a városban. Felvilágosítással szívesen szolgál s prospectust bérmentve küld. A fürdőtelep összes helyiségei villanyosvilágításra berendezve. **A z igazgatóság.**

Magyar kir. Államvasutak Üzletvezetőség Debreczen.

12141 szám.
II. 1902.

Pályázati hirdelmény.

A magyar királyi államvasutak Debreczen állomásán létesítendő új áruraktár, gyorsáruraktár gyorsáruraktári irodaépület, nyílt rakodó és több kisebb magasépitmény építési munkáinak foganatosítására ezennel nyilvános pályázatot hirdetünk, melyre a kellőleg kiállított és felhelyezett ajánlatok legkésőbb **foló évi június hó 5-én déli 12 óráig** a m. kir. államvasutak debreczeni üzletvezetőségének titkárságánál benyújtandók.

Később érkező ajánlatokat nem fogunk figyelembe venni.

Az épületek tervei, a szerződési tervezet és a feltétfüzetek **foló hó 21-től** kezdve a magyar királyi államvasutak debreczeni üzletvezetőségének pályafentartási és építési osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlati szöveg és az ajánlati költségsszámítás díj nélkül megszerezhetők.

Az ajánlatok borítékai a következő felirással látandók el:

„Ajánlat a Debreczen állomás építendő raktárak stb munkáira.”

Bánatpénz fejében legkésőbb **foló évi június hó 4-én délelőtti 11 óráig** 5000, azaz ötezer korona teendő le készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a debreczeni üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál.

A készpénzben befizetett bánatpénz után kamat nem követelhető.

Az értékpapírok a jegyzett utolsó napi árfolyam szerint, de a névértéket meg nem haladható értékben fogadtatnak el.

Az üzletvezetőség fenntartja magának az ajánlatok közt a szabad választás jogát.

Debreczen, 1902. május hó 17.

Az Üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjazatik.)

Eddig több mint
10.000,000 koronát

fizettünk ki

**osztálysorsjegy
nyeremények..**

fejében.

A most kezdődő huzáshoz ajánljuk

osztálysorsjegyeinket

az alábbi áron:

egy egész sorsjegy — — — 12.— kor.
egy fél sorsjegy — — — 6.— ”
egy negyed sorsjegy — — 3.— ”
egy nyolczad sorsjegy — — 150 ”

! Pontos kiszolgálás!

!! Teljes titoktartásnyerés esetén!!

MERKUR-BANK

Budapest, IV. ker., Váci-utca 37. szám.

Kitünő Homoki vegyes fajbor 1 liter . . . 28 kr.
Kitünő Érmelléki Rizling bor 1 liter . . . 35 kr.
Kitünő Magyarádi 1898. évi 1 liter . . . 40 kr.

A borok valódisága és tiszta ságáért kezességet vállal

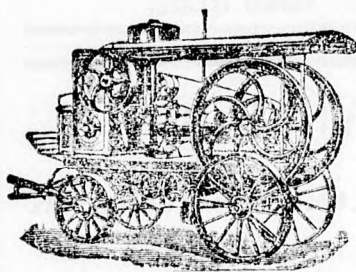
Kontsek Géza,
fűszer- és borkereskedő

Debreczen, Kossuth-u.

!!Ujonnán megnyitva!!
Terminus szálló
KARLSBAD.
(kóser) szigoruan vallásos vendéglő. Elegáns nagy étterem, ujjonnán berendezett modern lakosztályok, rendelés szerinti konyha, kiváló magyar borok.
Vallásosságom megbízhatóságáról a legjobb referenciákkal szolgálhatok.
Kiváló tisztelettel
Blau S. vendéglős és szállodás.
(Budapestről, Laudon-utca.)

Motorvásárlók

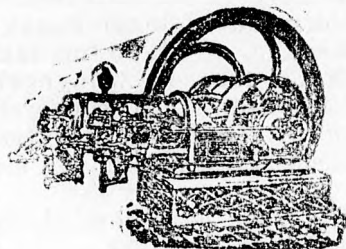
vétel előtt arról szerezzenek meggyőződést, melyik gyártmány a legjobb!

**Drezdai motor-
gyár részv.-t.**

(ezelőtt HILLE)

gyártja az elismert legjobb benzín és gázmotort és benzinlokomobilokat. Malmok, takarmány-kamrák, esélés és minden

más üzemhez kipróbáltan a legökéletesebb, eegyszerűbb szerkezetű, legtartósabb, legkönnyebb kezelésű ss legolcsóbb üzemű géhek. Legelőkelőbb referenciák több évi legkielégítőbb üzemekről rendelkezésre.

Vezérképvisolet és mintaraktár: **Gellért Ignác és Társánál**

BUDAPEST, VI., Teréz-körút 41. szám (a nyugoti pályaudvar közelében.)

Minden kiállításon és versenyvizsgálaton legelső díjakkal kitüntetve!

**A Richter-féle
Liniment. Caps. comp.**
Horgony-Pain-Expeller
egy régi kipróbált háziszser, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvényénél, csáznál és meghüleséknél.
Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéjegygyzssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. áiban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.**
Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari eskülitők.
Rudolstadt.

Szivattyúk és mérlegek
mindennemű házi és nyilvános czélokra, a mezőgazdaság-, építkezés- és iparnál.
Csövek, tömlők, csapok stb. stb.
Szivattyu- és gépgyártási betéti társaság
W. GARVENS, WIEN, | I. Schwarzenburgstrasse 6.
| I. Wallfischgasse 14.
Kapható technikai és gépüzletekben, kutkésztítőknél stb.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.

APRÓ HIRDETESEK

Minden apró hirdetés, a mely 10 szót tartalmaz, e rovatban husz fillérért lesz közzétéve: Minden további szó közzétételéért 4 fillérért eszközöljük. Vidéki tudakozódásokra pontosan válaszolunk, ha a levélbélyeg a válasza beküldetik. Vidékiek az utalvány szelvényére is rávezethetik a hirdetéseket.

A KI
eladni vagy venni kíván
butort földet
bort szőlőt
üzletet
házat stb.
üzletvezetőre
stb.-re
van szüksége
adja fel hirdetését
a
„SZABADSÁG”
kiadóhivatalánál.

Vaj,
naponta friss
kilója 1 frt. 20 kr-ért
kapható
DEUTSCH LAJOS
fűszer kereskedésében
Piacz-u. 38.

Ujletai különféle 0-bor
80 hektoliter eladó
Szabó Lajosnál
Péterfia-utca 81.

Legalkalmasab ajándék
egy fényképező kamra.
Kellemes szórakozás és

hasznos időöltés. Ingyen
oktatás és utasítás. Tes-
sék árlapot kéri

Komáromi József fényké-
pészeti szaküzletéből Deb-
reczen, Piacz 12.

„Én”-nek.

Kedden délután háromig
leszek — azután eluta-
zom s 28-án térendek
vissza. Vasárnap este ki-
vételével bármikor talál-
kozhatunk — de kérem
ezt előre velem tudatni,
hogy biztosan otthon tar-
tózodjak

Martinkán

négy nyilas szálló nagy.
pajtával együtt eladó
Czim a kiadó hivatalban

Hol a jó és olcsó!

Fazekas Kálmánnál
Hatvan u. 4 sz. (Koszo-
rus-ház), hol mindennemű
földfestekek valamint pil-
lanat alatt száradó szo-
bapadló és butor lak-
kok, firnisz, vékony és
vastag asztalos enyv 38
kr. kilója és minden o-
szakmába vágó cikkek
olesőbban mint bárhol a
nagyérdemű közönség ren-
delkezésére állanak.

10 év óta fennálló

havi és heti részletüzle-
temben a tavaszi áru-
nagy választékban meg-
érkeztek és áremelék
nélkül árusítatnak Kohn
Hermann Hatvan-u.

Nyaraló eladó

sétakertben 600 négyszög-
öl területtel 4000 forintért.
Értekezhetni a kiadóhiva-
lunkban.

Ház eladó

Bathányi-utca 11. szám
alatt 15000 forintért.

Felvilágosítás

vagyon, család, vagy magánszemélyről bár-
hol is lelkiismeretesen és bizalommal
teljesít

A. WOLFFSKY, Berlin

N. 37. tudakozó intézete.

o o o o o Alapítva 1884-ben. o o o o o

Moly, kár ellen biztosító
megóvó intézet
VÉGH GYULA

szücsmeister,

Debreczen, Gróf Degenfeld (Rozsa-
ter 3. sz. Szikszai-ház. —

Van szerencsém a nagyérdemű kö-
zönség becses figyelmét felhívni elsőrangú
szücs-műhelyem berendezésére, ahol
elvégeztetők mindenféle teli ruhák nyári
gondozását, u. m. utazó bundák, láb-
védők kocsi takarók, szőnyegek, női-
és férfi felöltők stb. a legnagyobb fel-
ügyelet mellett elfogadok. Műhelyem pon-
tos és szoliditásáról méltóztassék meggyő-
ződni.

Anyaralásra beadott ruhák tűz ellen
biztosított helyen tartatnak.

Levelező-lapok czímemre kül-
dése után hazhoz is elküldök.

Itt a tavasz!

és vele együtt megérkeztek a legfino-
mabb és legolesőbb

szobapadló lakkok

zománcz festékek, vízhatlan butor
lakk, Kencze, mindennemű hazai és
francia földfestekek, és saját örlésű
olajfestekeink, melyek a nagyérdemű
t. közönség becses pártfogását várják

Hazafias tisztelettel:

NEUMANN ÉS WEISZ

diszfaragványok,ournirok és gór-
léczek gyári raktára Hatvan-u. 5 Big-
nióház.

Deli Jég- és Viszontbiztosító-Társaság magyarországi osztálya

Budapest, Váci-utca 20 szám.,

az „Adriai biztosító-társulat” házában.

Bárány Lódmanczy Frigyes intéző.

Teljesen befizetett alaptőke 3,000.000 kor.
Tartalékok . . . . . 2,588.964 kor.

E társaság, mely a es. kir. szab.
„Adriai biztosító-társulat” védnöksége
alatt alakult, mindennemű terményeket
biztosít jégkár ellen és a t. ez. biztosító
közönségnek a legelőnyösebben megállá-
pított biztosítási feltételeket nyújtja.

A biztosítási díjak igen jutányosak
s a felmerülő károk a leggyorsabban és
legpontosabban térítettek meg.

Biztosítási ajánlatokat elfogadnak
és közelebbi felvilágosításokat készsé-
sen adnak az „Adriai biztosító-társulat”
magyarországi osztálya, valamint összes
vezér-, fő- és kerületi ügynökei.

Vezérügynökség: vezető: Leszkay Ferencz
titkár: Váradi Ignác.

Felvétetnek.

Ügynökök és utazók

minden nagyobb helyiségben, kik
koreszmárosoknál és fűszerkereskedő-
nél jól be vannak vezetve, később
. . . fixum mellett felvétetnek. . . .

Havas Mártonnál

Kapuvárt. (Sopron m.)

Óh jaj!

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás el-
len gyors és biztos hatásnak

Éljen

Egger mellpasztillái

az étvágyat nem rontják és kitünő
ízűek.

Doboz 1 korona és 2 korona.

Próbadoboz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„NÁDOR” GYÓGYSZERTÁR

Budapest. VI., Váci-körút 17.

Megfojt ez az
átkozott köhögés!

Egger mellpasztilla
csakhamar meggyógyított

Kapható Debreczenben: Balázs Ödön, Füleky Pál, L. Kovács Nándor, Mi-
halovits Jenő, Muraközy László, Dr. Rothschnek V. E., Szilcz Ferencz, Tóth
Béla gyógyszer-tárában; Josa és Jona drogériájában.

Nemes rózsafák

a legmegbízhatóbb kitűnő fajokban kaphatók igen jutányos áron

Farkas és Harabula

műkertészek rózsza és növény telepén

kertész telep Mike-Péresi ut mentén virág csarnok fő piac nagy tőzsde mellett.

Nagy készlet

tavaszi kiültetésre minden féle dísz és virító növényekből.

Készít

Csokrokat, Koszorukat, Virág-kosarakat, és mindenféle virág munkákat

a legfinomabb izléssel legújabb divat szerint rendkívül jutányos áron.

Élő vágott virágokból állandó nagy raktár. Vidéki rendelések gyorsan és pontosan teljesítettek. Kertek és virág ágyak készítése szolid árak mellett teljesítik. te

MIÉRT

van annyi utánzat?

MIÉRT

a valódi EISENSTÄDTER-féle

Linoleum padló-zománcz

a törv. bej. „vaslovag“ védjeggyel a legjobb és legtartósabb puha padlóknak és konyhabutoroknak bem azolására.

Védjegy

Védjegy Vaslovag

Linoleum padló-zománczot, a törv. bejegyzett „Vaslovag“ védjeggyel

Eisenstädter Testvérek lakk- és festékgyára.

Kapható Debreczenben:

Csanak József, Félégyhazi János, Fritsch Károly, Ganovszky Lajos, Kontsek Géza, Party Ferencz, Roth Antal, Szesztina Lajos és Szabó Zsigmond utóda kereskedő uraknál.

Nyujtsunk kezet a szerencsének!

Már sokan szerencsések lettek egy nálunk vásárolt sorsjegy által.

A legesélydusabb sorsjáték a világon a mi m. kir. osztálysorsjátékunk.

100.000 sorsjegyre 50.000 pénznyeremény jut.

Legnagyobb nyeremény esetleg

1,000.000 korona.

1 jutalom 600.000, 1 nyeremény a 400.000, 200.000, 2 a 100.000, 1 a 90.000, 80.000, 70.000, 2 a 60.000, 1 a 40.000, 5 a 30.000, 1 a 25.000, 7 a 20.000, 3 a 15.000, 31 a 10.000, 67 a 5000, 3 a 3000, 432 a 2000, 763 a 1000, 1238 a 500, 90 a 300, 31700 a 200, 3900 a 170, 4900 a 130, 50 a 100, 3900 a 80, 2900 a 40. Összesen

3,160.000 korona, azaz Tizenhárom millió 160.000 korona.

SZERENCSENAPTÁR.

Calendar table with columns for months (Január to December) and rows for days of the month, listing numbers and letters (K, S, C, P, H, V, N, Z).

Mikor van születésnapom?

Ha időközben e szám elfogyott volna, hasonlót küldünk.

Az egész vállalat állami felügyelet alatt áll.

Az első osztályu eredeti sorsjegyek tervszerű betétei a következők:

egynolczad (1/3) frt. — 75 vagy 1.50 kor. egy negyed (1/4) frt. 1.50 vagy 3 kor. „ fél (1/2) frt. 3.— „ 6.— „ „ egész (1) frt. 6.— „ 12 „

A sorsjegyeket utánvétellel vagy az összegnek postautalványon való előzetes bekioldése ellenében megküldjük. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megbízásokat kérünk azonnal, de legkésőbb

f. évi május hó 22-ig

közvetlenül hozzánk beküldeni.

FIÓKOK:

V., Váci-körut 4.

Muzeum-körut 11.

Erzsébet-körut 54.

Török A. és Társa

bankhaza

BUDAPEST, VI. Terez-körut 46.a.

Sok és igen nagy nyereményt fizettünk ki nagyrebecsült vevőinknek és pedig rövid idő alatt hat millió koronánál többet.

Rendelő levél levágandó. T. TÖRÖK A. ÉS TÁRSA bankházának Budapest

Ezzel megrendelek a m. kir. szab. osztálysorsjáték I. oszt. ....-ból eredeti osztálysorsjegyet a hivatalostervezzettel együtt.

Az .....korona összeg utánvételezni kérem postautalvánnyal küldöm. A nem tetsző mellékelem bankjegyekben (belyegekben) ...-ben.

Pontos cím

Griczmann Gyula

orthopéd czipész.

Piacz-utca 11. szám (Bika-szálloda mellett.)

Ajánlja magát mindenféle orthopéd munkáknak és czipő különlegeségeknél elkészítésére. Felhívja a merev és hajlékony ludtalpuaknak, különösen a pinczerek és kereskedőknek, valamint egyéb lábbetegségbenszenvedőknek figyelmét, helybeli jeles orvosok által is elismert és kitűnőnek talált

orthopéd czipő készítményeire,

melyek a beteg lábra feltétlen gyógyhatásúak s felette kényelmesek és könnyűek.

Mérték utáni megrendelések a legdivatosabb és legpontosabb kivitelben!

MIHALOVITS J. gyógyszerháza

a "kigyóhoz,"

DEBRECZEN, Főpiacz.

A városházzal szemben

Ajánlja:

"HARMAT CRÈME"

arczézipítő, és bőrápoló kenőcsét, mely teljesen ártalmatlan, nem zúroz, tehát nappal is használható s az arcnak üdeseget, finomságot s hamvaságot kölcsönöz. Az arcot tisztítja és fehériti. Kiváló eredménnyel használható arcgyógyosság, májfolt, sömör, szeplő, s egyéb bőrtisztítatlanságnál valamint napégette és szél kifújta arcnál s kéznél.

1 tévely Harmat crême ára: 1 korona
Hozzá való Harmat szappan 1 drb. 70 fillér. Ajánlja továbbá HARMAT ARCZPORÁT (pouder) mely készítmény az arcnak üde, ifju színt kölcsönöz s nem rontja az arczbőrt. Kitűnő illata, teljesen ártalmatlan volta, valamint finomsága által vetekedik bármely más hasonló készítménnyel.
Jól tapad, s igen jól fed.

Kapható: fehér, rozsa és crême színben
Próbadozok HARMATPOUDER ára: 50 fill. Nagyobb doboz 1 kor. és 2 kor.

Ajánlja továbbá következő arczporait:
Berlini tettpouder [3 féle színben] próbadoz 40 fill. nagyobb doboz 1 kor. s 1 kor, 60 fill. Veloutin pouder [3 féle színben] próbadoz 60 fill. — Nagyobb doboz 4 pn. korona.

LIPIK.

I-ső rangu fürdőhely Szlavoniában.
Egyetlen jód tartalmu alkalis hőforrás (64°C) a kontinensen.

Első díjakkal kitüntetve Budapest 1885., és 1896., London 1893., Bécs és Róma 1894., és Brüsszel 1897.

A Ionjavölgyi vasút állomása (Dogosellonál.) Azonkívül a delt vaspálya állomása Pakracz—Lipik—Kanizsán és Bareson át (Zóna-tarifi.) Indulás Budapestről a m. á. v. fűmei gyorsvonatával 7 óra 15 perc. reggel, érkezés Lipikre 1/2, 6 órakor, d. u. Rómából, Bulgáriából, Boszniából, Brod—Novszkan át.

Minden irányban nappali gyorsvonatok.

64°C. hőmérsékletű hőforrása gazdag nátrium-tartalmánál (magyar Ems) és jódvegyületeinél fogva fürdő és ivókurára kiválóan alkalmas.

Kitűnő hatású idült gyomor-, bél-, geses hurutnál, hólyagbajoknál, köszvény- és csúszos bajnál ischiásnál, azonkívül veretegségeknek, görvetykórnak és egyéb mirigy és csontbajoknak.

A legkényelmesebb igényeknek megfelelő fürdőberendezés (porezellan-, marvány-, izasztó és bassin-fürdők) fényesen berendezett szállók, új gyógyterem, gyermekgyógyintézet, zongora-, társalgó-, étterem-, kávéház stb. fedett sétány, remek évszázados park, laven-tenis; mindenütt villamos világítás, Kitűnő zenekar. A fürdő idény alatt prof. dr. Marschalkó Tamás ur is rendel a fürdőhelyiségben. Jódhév viz szétküldése egyenesen a forrástól, továbbá Édekkuty L. B. czégtől Budapestben. Lipiki forrassó közvetlen a fürdő igazgatóságánál rendelhető. — Bővebb felvilágosítással szolgál

a fürdőigazgatóság.

A magy. kir. szab. osztálysorsjátéknak, a világ e legelső és legelső sorsjátékának

nyeremény-táblázata.

100000 sorsjegy 50000 nyeremény.
minden második sorsjegy nyer.

Legnagyobb nyeremény esetleg

1 millió korona.

A nyeremények készpénzben fizetettek ki.	1 jutalom	600000
	1 nyer. á	400000
	1 " "	200000
	2 " "	100000
	1 " "	90000
	1 " "	80000
	1 " "	70000
	2 " "	60000
	1 " "	40000
	5 " "	30000
	1 " "	25000
	7 " "	20000
	3 " "	15000
	31 " "	10000
	67 " "	5000
	3 " "	3000
	432 " "	2000
	763 " "	1000
	1238 " "	500
	90 " "	300
	31700 " "	200
	3900 " "	170
	4900 " "	130
	50 " "	100
	3900 " "	80
	2900 " "	40
	50.000 nyer. és jut. összegben	13.160.000

Ha Önnek

magy. kir. szab. osztálysorsjátékban

eddig nem volt szerencséje, úgy kísértse azt meg a rendkívül szerencsés, világszerte ismeretes szerencse-gyűjtődémben!

Én kimutathatom, hogy eddig a legtöbb nyerményt fizettem ki.

A 10 magy. kir. szab. osztálysorsjátékhoz

melynek

I. osztályú húzása 1902. május hó 22-én és 23-án

tartatik meg

ajánlok — egész fél negyed nyolczad sorsjegyet eredet sorsjegyeketi: 12.— 6.— 3.— 1.50 koronáért

az összeg beküldése ellenében vagy utánvétejjel Hivatalos tervet ingyen küldök. Megrendelések közvetlenül hozzám intézendők.

GAEDICKE A.

BUDAPEST

IV., Kossuth Lajos-utca 11.

Április hó 5-én a

100.000 koronás főnyeremény

immár harmadszor jutott gyűjtődémnek osztályrészül.

Rövid időn belül

12 milliót

fiztettem ki

t. vevőimnek, köztük a következő főnyereményeket:

600000 korona	62551 sz.
400000 " "	33464 " "
400000 " "	11119 " "
400000 " "	28916 " "
100000 " "	42758 " "
100000 " "	49878 " "
100000 " "	87991 " "
70000 " "	60912 " "
60000 " "	78863 " "
60000 " "	82528 " "
60000 " "	97263 " "
30000 " "	6920 " "
30000 " "	38691 " "
30000 " "	90964 " "
25000 " "	23481 " "
25000 " "	30049 " "
20000 " "	28950 " "
20000 " "	33402 " "
20000 " "	35862 " "
20000 " "	44410 " "
20000 " "	60781 " "
20000 " "	78848 " "
20000 " "	88874 " "
15000 " "	57734 " "
15000 " "	77950 " "
15000 " "	82506 " "

Nálam nyerték.

SANTAL EGGER

VIZGYÓGYINTÉZET és SANATORIUM POZSONY (Cottage)

Dr. SCHLESINGER MIKSA

Cyánindó hegyi fekvésben, pormentes és szélmentes vidéken, 100 kilométerre Pesttől, a legmodernebb körülmények között, külön ellátás, mindenütt áram. Egész évben át nyitva. Prospektus és felvilágosítás: ÁRMA

MARGIT KRÉM

Alkalmazás: Erőteljes hatás, hogy a szépség elmarad és megőrzésére a legkíméletesebb és legelőnyösebb a FÜLDES-KRÉM

Ára: 2 kor., alsó tagozat: 1 kor., szappan 70 fillér, puder 1.20 kor.

Készítő: FÜLDES KELEMEN gyógyszerész ARADON

Kapható minden gyógyszerüzemben.

Tanningene a legkedveltebb és legelőnyösebb hajfestő szer

A szájak és fogaknak legeslegjobb az **OSAN**

RÓZSATEJ a legjobb és legelőnyösebb szappan-szer. 1 üveg ára 2 korona

Főszékhely: CZERNY J. ANTON, Bécs, XVIII. Carl. Ludwigstr. 6

PLATSCHEK VILMOS elismert legszofidabb

FÉRFI és GYERMEK-ruha áruháza

Budapest, IV. Központi Városház.

Parisi kiállítás: arany érem!

FERNOLENDT

Cipőfőnyomáz, legjobb fenyőmáz a világon, a cipőnek gyorsan szétfeketezőjét ad és a bőrt is tartósá teszi.

Alapítva 1832. - Gyári raktár: Bécs, I., Schulerstrasse 31. - Mindenütt kapható.

SCHWANHÄUSSER irodalmi cikkek

RENDET TARTANAK - IDŐT TAKARITANAK

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

SCHWANHÄUSSER, BÉCS, I., Johannesgasse 2.

MAGYAR ORVOSI MŰSZERTÁR (ORTHOPAEDIAI MŰINTÉZET)

Budapest, VII., Kerepesi-ut 32. (a Rókus-kórházzal szemben.)

Sérvkötők, műlábak, műkezek, haskötők, stb. Orvos-sebészeti műszerek, kószerek, betegápolási cikkek.

Gummi és hálóból készült különlegességek.

Árjegyzék zárt borítékban ingyen.

PFAU COGNAC A LEGJOBB

Várgyógyítás - Hemopatia

Feltalálója és egyedül képviselője: **Dr. KOVÁCS J.** egyet. orvost. Budapest, V., Váci-körút 18.

ismertető füzet 1 kor bérmentve.

Mi helybeliek Budapestben a **NEW-YORK** kávéházban (Erzsébet-körút 9-11.) találkozunk.

Betűnként honvédeknek.

28 ÉV ÓTA! AZ ELISMERT LEGJOBB MAGYAR BESZERZÉSI FORRÁSA

MAUTHNER ÖDÖN BUDAPEST

CS. ÉS KIR. UDVARI MAGKERESKEDÉSE

ANDRÁSSY-ÚT 23. SZ. és ROTTENHILLER-UTCA 33.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

HOTEL PARIS SZALONDA

Szállodás: SIMON PÁL

BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRÚT 20.

100 szoba 1 főtől feljebb kiszolgálással együtt. Fürdők, elegáns kávéház, étterem és sörözők a házban. Villamos vasúti megállóhely az összes pályaudvarok felé.

HIRDETÉSEKET • REKLAMOKAT szakaszerűen, pontosan és legelőnyösebben közöltek az összes lapokban az

ÁLTALANOS TUDÓSÍTÓ hirdetői osztálya

Budapest, VII., Erzsébet-körút 54.

Tulajdonos: LEOPOLD GYULA, szerkesztő.

BAYER-féle **MAGYAR TURISTA-TAPASZ**

tyúkszem, bőrkéreg és bőrkeményedés ellen legjobb és legelőnyösebb szer. - Egy tekercs ára 80 fillér.

1 kor. beküldése után bérmentve küldi az egyedüli kizárólagos: **VÖRÖSKERESZT GYÓGYSZERTÁR** Budapest, VI., Andrassy-ut 84.

Kapható gyógyszerüzemekben és drogueriakban.

The Freshams életbiztosító társaság

Magyarországban működik 1865 óta

Igazgatóság a farsulgi saját palotájában Budapest, Erzsébet körút 56b.

CSÁSZÁRFÜRDŐ

téli és nyári gyógyhely BUDAPESTEN.

Előre rendezett kényelmes gyógyfürdő, pártizom gyógyfürdő, legmodernebb lezuhanyzókkal, gőzfürdővel, - 200 kényelmes lakosztállyal.

Prospektus kívánatra ingyen és bérmentve.

SZABADALMAKAT ÉRTÉKESÍTŐ VÁLVÁLT

BUDAPEST, VII. ERZSÉBET-KÖRÚT 17.

FELVILÁGOSÍTÁS DÍJTALAN

Dr. Kovács **KÉZPASZTA**

csak feloldható védjegyű válódi, 3 nap alatt minden kezét gyöngözd és fehérre varázsol.

Egy 1.20 k. Hozzávaló szappan 1 kor.

Fő- és szétküldési raktár: Dr. KOVÁCS ERNŐ gyógyszer- és illatszertára, Budapest, VI., Gyár-utca 17. szám.

Megjelenít TOILETTE TITKOK-tívanatra ingyen és bérmentve.

Kárpáti **IBOLYA-ILLAT**

a legelőnyösebb és legkedveltebb **PARFÜM**. - Ára 4 korona.

JENCS-féle **MAGYAR RESTITUTIÓS-FLUID**

lovak és szarvasmarháknak

Az állatok izomerőjét fokozza, kitartóvá, erősé teszi, megpatolja a lábuk merev békülését, az intáplást és az u. n. pókosodást. - Ára 2 korona. Postán 2.60 kor. beküldése után bérmentve küldi.

JENCS VILMOS gyógyszerüzára BUDAPEST, II., SZÉNA-TÉR 1. 82.

Az összes létező és bárhol hirdetett gyógyszerek megrendelhetők **ZOLTAN BÉLA** gyógyszerüzarában Budapest Szabadságtér és Sétány-utca sarkán

A legjobb órákat legszofidabb és legelőnyösebb ékszereket **BRÄUSWETTER JÁNOS** kronométer-órák SZEGEDEN

Árjegyzék 2000 kóppal ingyen és bérmentve.

Különlegességi gyártmányok **Szivattyúk és Mérlegek**

mindenféle mindenféle

L. Wallischg. 14. GÁRVENS W., BÉCS, I. Schwarzenbergstr. 6.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

„Le Délice” legjobb Vergé cigarettapapír, legkedveltebb Vergé szívarkahüvely.

Egyszer meggyújtva, a cigaretta a nélkül, hogy kialudna, egész végig ég.

Mindenütt kapható.

AKACIA - SZAPPAN - KOSZMEINK ÉS CSÜZELLEK

AKACIA-puder 1 kor., AKACIA-arcokrème 2 kor. Kapható minden gyógyszerüzemben.

Főraktár: KORONA GYÓGYSZERTÁR, Budapest, Kálvin-tér.

Vászon, kész fehérnemű,
Menyasszonyi kelengye, Sző-
nyeg, függöny, Butorszövetek

☛ nagy raktára ☛

Donogán és
Somossy

Kunz József és Társa
utódai cégénél — Kis-
templom-bazár.

A legjobb arc-
szépitőszert a

SERAIL-ARCZENŐCS,

mely az arcot tisztítja, fehériti és bársony puhává teszi.

Minden ártalmas alkotórész nélkül!

Serail-szappan. } Kitünő toillet szappanok a

Epe-szappan. } o kenőes használatához o

Serail-crème. nappali használatra. =

Serail-puder. Kiváló finom arczpor
három színben, fehér, rózsás és créme
1 doboz ára 1 korona.

Serail-szájviz. A legjobb szájviz.

Főraktár: **Dr. Rothschnek V. Emil, Mihalovits
Jenő, Tóth Béla, Füleky Pál, Muraközy László,
Balázs Ödön** gyógyszerész uraknál, valamint **Jósa és Jóna**
urak droguariájában.

Kapható továbbá készítőnél: **ROZSNYAI MÁTYÁS** gyógyszer tárában,
Aradon, szabadságtér, valamint minden más gyógyszertárban.

Egy tégely ára
1 kor. 40 fillér.

Egy kis tégely ára
70 fillér.

M I N D E N K I
NEUMANN M. cs. és kir. udvari szállító cég hez megy,
Debreczen, Főtér.

H o l

mindennemű férfi-, fiu- és gyermek-ruhát
olcsón lehet beszerezni.

Alapított 1845-ben.

Az ország nagyobb városaiban
fióktelepek.

Szabott árak.

= ELITE = FÉNYIRDA

Piacz-utca 81. Bank-palotával szemben.

A legkényelmesebben berendezve!

Elsőrangú kivitel! Legolcsóbb árak! Legszebb képek! Legtartósabb képek!

Mindennemű felvételek — házonkívül is — eszközöltetnek.

Photo-Emall-, Platin- és Pigment-képek.

Életnagyságu Platin-kép 12 koronától.

GYÁRI RAKTÁR
fényképezési cikkekben

Szak és Amateur fényképészek részére.

Nagy választék fényképezőgépekből 5 koronától feljebb.

Minden Amateur, ki egy gépet vesz, szakszerű oktatásban részesül, ingyen.

Fényképek kidolgozása elvállaltatik. Sötét kamra rendelkezésre áll a t. cz. Amateur urak részére.

Debreczen, nyomtatott Dobschorb és Popovits könyvnyomdájában.